

Julija bo zgrajena hladilnica v Škofji Loki

Škofja Loka, 11. maj 1987 — V septembru lansko leto smo vas dokaj izčrpno spoznali z eno večjih naložb v SOZD in največjo v Mercator-Kmetijsko živilskem kombinatu Gorenjske. Investitor TOZD Mesoizdelki iz Škofje Loke je takrat poudaril, da je bila priprava naložbe dokaj temeljita in zato tudi pričakuje, da bo zgradba izvedena do roka. Napovedi so se domala povsem uresničile, tako da bo tehnični prevzem objekta po vseh napovedih že 1. julija letos. Tako bo od začetka gradnje do poskusnega obratovanja poteklo pičlih 11 mesecev.

Kot je znano, gre za skupno naložbo gorenjskih občin, Zavoda za rezerve SRS in združenih sredstev SOZD ter lastnih sredstev tozda. Investitor je že v začetku gradnje predvideval tudi rezervna sredstva, če bi prišlo do prekoračitve načrtovane vsote. Zdaj, v zaključni fazi domnevamo, da stroški ne bodo presegali več kot 12 % prvotno predvidene vrednosti naložbe. Če upoštevamo, da so indeksi v gradbeništvu v lanskem letu presegali 86 % in da je inflacija skoraj trojestno število, je to malodane čudež.

Kaj je novega pri gradnji hladilnice na Trati

Investitor je s svojo komisijo za spremljanje investicije tesno sodeloval pri vseh tehnično tehnoloških rešitvah in tudi pri odločitvi za hladilni medij. Prav pri tej odločitvi je nastala zamisel o smotni izrabi prostora v strojnici, pri čemer je komisija skupaj s strokovnjaki LTH predlagala izrabo strojničnega prostora za hladilniške namene. Na ta način smo pridobili dodatno komoro za temperaturni režim od 0 do + 5 stopinj Celzija in na ta način dejansko povečali zmogljivost hladilnice za 200 ton vskladiščene blaga, pri čemer je dejanska zmogljivost hladilnice 1700 ton in ne 1500, kot je bilo prvotno zamišljeno. Sočasno smo tudi med izvajanjem del nekatera projektirana dela opustili in na ta način pocenili gradnjo. Prav tako smo opravili nekaj funkcionalnih sprememb, ki bodo pred obratovanjem pokazale svoj pomen.

Ob gradnji hladilnice je omogočena tudi bližnjemu obratu mešalnice tozda Kmetijstvo mož-

nost kanalizacijskega priključka, bližnji vasi Trata pa, da dobi kanalizacijski priključek, ki je povezan z osrednjo čistilno napravo.

V lanskem poročilu smo navedli, da smo s sodelovanjem znotraj DO pocenili nekatera dela, kar se je posebej nanašalo na sočasno izvedbo glavnega kanalizacijskega priključka za objekt hladilnice ter za 1. fazo pitališča govedi na Dobrovi v neposredni

bližini hladilnice na Trati. Takrat nismo omenili dobrega sodelovanja s sosedi mejaši — kmeti Frančiško Šušterčič, ki je tudi kooperantka tozda Mesoizdelki in Francem Jugovcem, uspešnim živinorejcem. Izredno dobri odnosi so s tozdom Kmetijstvo, ki je večji del površin že v preteklosti odstopil investitorju, v sedanjih fazi pa pomaga pri menjavi zemljišč s kmetovalci. Pri zunanji ureditvi bosta oba tozda skupno urejala tudi zadeve, ki se nanašajo na zunanjo ureditev (ograja, dovozne poti, skupna vratarnica in čuvajska služba ter asfaltiranje površin, ki so skupnega ali mejnega pomena). Tozda bosta rezervat za kmetijsko predelovalno

Nadaljevanje na 2. strani

Glasilo je namenjeno na naslov:

Glasilo delavcev in združenih kmetov sozd
Mercator — Kmetijstvo Industrija Trgovina

Leto XXIV

Ljubljana, maj 1987

št.: 5

Skoraj nepregledna kolona mercatorjevcev na Poti spominov in tovarištva

V organizaciji KORŠ
Center za obveščanje

9. maja na Poti spominov in tovarištva

Tako kot vsako leto smo se tudi letos organizirano udeležili množičnega pohoda Po poteh partizanske Ljubljane. 250 delavcev našega sozda se je skupaj z družinskimi člani zbralo na startu v Fužinah, od koder so krenili preko Golovca po Poti spominov in tovarištva. Kljub temu, da število udeležencev še ni doseglo rekordnih števil iz pred dveh let, je bila naša skupina dobro vidna in opazna, saj so vsi udeleženci nosili rdeče kape Mercatorja. Bila je med večjimi organiziranimi skupinami, tako da je pritegnila tudi objektiv TV kamere in nekateri naši pohodniki, med njimi tudi predsednik KORŠ Mirko Vaupotič, so v TV oddaji vsem zaželeli »Nasvidenje prihodnje leto«. Omenimo še, da so priprave na pohod potekale v okviru KORŠ, ki je nalogo dobro opravil.

Na svidenje prihodnje leto!

Julija bo zgrajena hladilnica v Škofji Loki

Nadaljevanje s 1. strani

dejavnost tudi skupno programsko obdelala in določila prostorske posege ter skupno izdelala pozidavo kompleksa zemljišč s skupnim zazidalnim načrtom.

Naložba v hladilnico bo vsaj delno omogočala uporabo hladilniških zmogljivosti tudi tozdu Tovarna olja Britof, ki trenutno snuje program predpraženega ali svežega zamrznjenega pomfrita. Na ta način bo imela tozdo dolgočasno rešen problem skladiščenja tržnih zalog, če se bo seveda odločil za naložbo. Pri pridobitvi dodatne komore za 200 ton pa se odpirajo še možnosti vsaj za poprejšnja skladiščenja nekaterih vrtnin in sadja, ki nastopajo kot tržni viški v tozdu Kmetijstvo in v TOK Radovljici, ki sta v sestavi M-KŽK Gorenjske. Dogovor o koriščenju navedenih 200 ton bo dokončno usklajen ob poskusnem obratovanju, ker prostor omogoča tudi večnamensko uporabo v sklopu Hladilnice — kot prostora za defrostacijo zamrznjenega mesa, razsekovalnico za razmnoževanje mesa in konfekcioniranje pred zamrzovanjem. Vse opisano je velika pridobitev. Že iz tega lahko sklepa-

mo, da se je investitor odločil o projektnih spremembah dokaj tehtno in strokovno utemeljeno.

Investitor se je že v sedanjosti odločil, da bo vse poslovanje v novem objektu računalniško spremljal in operativno usmerjal. To bo prva taka zgradba v Jugoslaviji, ki bo vpeljala računalniško vodenje poslovanja, ki ga bo mogoče prenesti na podobne objekte drugod.

V kakšni fazi so dela na zgradbi hladilnice

Gradbena dela na stavbi so v celoti zaključena. Trenutno potekajo gradbena dela na zunanji ureditvi, vratarnici in dovozni poti. V teku so dela na kanalizacijskih priključkih, meteorni kanalizaciji, priključku za vodo in splošna ureditev okolja ter izvedba ograj.

V zgradbi pospešeno potekajo obrtniška dela ter nameščanje izolacijskih panelov, vrat in oken, polaganje keramike in tlakov ter montaža strojne opreme. Hkrati tečejo pleskarska dela ter dela na električni napeljavi. Montaža strojne opreme je tudi opravljena skoraj do polovice in pričakovati je, da bo »strojno osrčje« hladil-

nice pripravljeno za poskusno obratovanje že v začetku prve polovice junija. Pričakujemo, da bodo vsa preostala dela zaključena do 15. junija, preostali čas pa bo namenjen za dodelave objekta, ki bo pripravljen za tehnični pregled in poskusno obratovanje v mesecu juliju.

Kaj je mogoče še pridobiti z novimi rešitvami

Hladilnica na Trati, kjer so tudi Mešalnica močnih krmil ter silosi žit, je lahko jedro novega kmetijske predelovalnega središča na Gorenjskem. Tam naj bi nastal sodoben obrat predelave mesa regionalnega pomena ter še ena enota hladilnice z zmogljivostjo 1500 ton, nadalje sušilnica žit in morebitni dodatni žitni silosi za krajevne in republiške potrebe. Ravno tako, če se bodo pokazale potrebe, je mogoče mešalnico močnih krmil dodatno tehnološko posodobiti ter opremiti s potrebnimi infrastrukturnimi objekti. Smiselno bi bilo navedeni rezervat funkcionalno urediti kot celoto. Že zdaj pričakujemo od strokovne skupine v M-KŽK Go-

renjske kakor tudi v sozdu MERCATOR-KIT sodelovanje pri analizi izdelanih programskih zasnov, ki so podlaga za urabniščne smernice in izdelavo zazidalnega načrta. Že zdaj moramo vztrajati na določenih usmeritvah, kajti če zastane razvoj na tem področju, bo to čutili tudi pri proizvodnji v kmetijstvu. Vsega v načrtu en sam toz ali DO ne bo, sta zmogla izpeljati, z združenimi močmi in znanjem pa je to izvedljivo.

Kako je investitor gospodaril v inflacijskih časih

Najnižja predračunska vrednost v času zbiranja ponudb, ob analizi ponudb in ob razpisu za izvedbo je bila za gradbena dela 840.340.560 dinarjev. V tej vsoti so bile upoštevane tudi predvidene podražitve, ki pa jih niti izvajalec niti investitor nista mogla natanko predvidevati, ko se tako hitro menjavajo cene. Seveda je inflacija naredila svoje in po dokončni oceni, ob upoštevanju vseh prihrankov, racionalizacij in sprememb PZI, smo prišli v začetku leta na povišanje vrednosti

za »samo« 12,8 %. Dokončnega obračuna ni mogoče podati v tem trenutku, ker nekateri izvajalci (primer polaganja asfalta) ne fiksirajo cene kljub 100-odstotnemu predplačilu. Tudi ostali izvajalci, kljub določenim pogodbenim klavzulam in predplačilu, poskušajo uveljaviti podražitve, za katere pa je imel investitor dosedaj »malo posluha«.

Da je investitor ravnal zelo previdno in poskušal prihraniti vsak dinar, priča tudi to, da je nekatera dela pri strojni opremitvi ter opremitvi samega objekta z delovnimi sredstvi in paletami sklepal direktne pogodbe, s čimer je privarčeval določen procent vrednosti naložbe, ki bi ga glavni izvajalec avtomatično zaračunal.

Sedanja finančna situacija — glede zagotavljanja preostalih sredstev zaradi podražitev — kaže, da bo investitor to zmogel, ker je našel razumevanje pri soinvestitorjih kakor tudi znotraj sozda MERCATOR-KIT. Seveda smo dolžni zahvalo vsem, ki so pomagali pri snovanju tega koristnega objekta za vso pokrajino in delno tudi za republiko, kakor tudi vsem soinvestitorjem, strokovnjakom v sozdu, M-KŽKG in tozdu.

Prenovljena trgovina na Deteljici v Trzinu

Andrej Dvoršak

Ponudba prilagojena tujim turistom

Ob 1. maju je TOZD Preskrba Trzin iz sestava Mercator-Rožnika odprla prenovljeno samopostrežno prodajalno v Bistrici. Zgradba na Deteljici je bila zgrajena pred 18 leti. Tedaj ni nihče planiral, da bo z leti Bistrica postala tako veliko naselje in da bo trgovina postala premajhna. Zato so leta 1983 prvotnemu objektu dozidali nove prostore skupaj z občinskim skladiščem blagovnih rezerv.

Kljub temu, da se je prodajna površina z dozidavo podvojila in z njo tudi izbira, so v Preskrbi Trzin čutili, da še niso izkoristili vseh možnosti, ki jih imajo glede na lokacijo. V trgovino je zahajalo vedno več kupcev, ki so s svojimi željami vplivali tudi na stalno širjenje izbora blaga.

V Preskrbi Trzin so se odločili, da bodo trgovino v celoti preuredili, pri čemer so dobili vso podporo družbenopolitične skupnosti in gospodarskih subjektov.

Preureditve so se lotili v začetku letošnjega januarja in natanko po dveh mesecih dokončali z deli. Trgovina ima sedaj 392 m² prodajnih in 595 m² skladiščnih površin. Predračunska vrednost del je bila 120 milijonov, od tega je 40 odstotkov prispeval SOZD MERCATOR-KIT iz združenih

sredstev članic, tozod Preskrba Trzin trideset in prav toliko tudi Temeljna banka Gorenjske.

Ko so si gostje ogledali prenovljeno trgovino, so bili enotni v mnenju, da je prenova v celoti uspela. Na eni strani je klasična samopostrežba, na drugi strani pa izjemno prijetno urejena vinoteka z izborom vin iz vse Jugoslavije, še posebej slovenskih. Tu je še kotiček APITERAPIJE, kjer Medex prodaja izdelke na bazi čebeljih pridelkov, in velika delikatesa, dobro založena in okusno aranžirana, pri čemer je imel prste vmes Izidor Potočnik iz ljubljanske Miške.

Prenovljeno trgovino so dobro sprejeli tako tujci kot domačini in kaže, da bo investicija kmalu rodila sadove, ki so jih v Preskrbi načrtovali.

Tudi zunanost prenovljene trgovine je lepo urejena.

Slavnostni govor ob otvoritvi je imel Marjan Gradišar, direktor tozda Preskrba Trzin

Delikatesa in vinoteka sta že ob otvoritvi pritegnili največ pozornosti

M-KZ Krka pred novo naložbo

Andrej Dvoršak

Ob hladilnici še mesna industrija

V štirinajstih letih, odkar je v M-KZ Krka Novo mesto tudi mesarstvo, se v tej delovni enoti ni kaj prida spremenilo. Vse je potekalo po ustaljenem ritmu in delavci so že skoraj obupali nad težkimi delovnimi pogoji neustrezne delavnice. Sedaj se je končno začelo premikati. Zgradili bodo nove proizvodne prostore, v katerih bodo delovni pogoji boljši, proizvodnja pa večja.

Elaborat o nujnosti in možnosti novega mesarskega obrata je pripravil tozd Inženiring M-Tehne (vodja projekta Miro Maletin), pri pripravi pa se je naslonil na že obstoječo študijo ekonomskega razvoja Novega mesta, ki jo je pripravil mariborski Zavod za ekonomsko planiranje.

Vrednost naložbe naj bi bila okoli milijardo dinarjev, od česar bodo 30 odstotkov prispevale članice sozda iz združenih sredstev, prav toliko banke, 22 odstotkov ima M-KZ Krka lastnih sredstev in tako počasi že zapira finančno konstrukcijo. Z gradnjo bodo pričeli v drugi polovici leta in jo letos dokončali. Mesarstvo se bo potem iz Kandije preselilo v Cikavo.

Novi obrat bo zgrajen v podaljšku hladilnice, ki smo jo odprli lani, in pri gradnji katere so mislili tudi že na nadaljevanje gradenj, zato vsaj z infrastrukturo ne bo težav. Še bolj proti gozdu pa je dovolj prostora za gradnjo klavnice, če se bodo Novomeščani kdaj za to tudi odločili. Za zdaj vozijo živino v klavnice v Brežice in v Metliko.

Drago Rožemberger, direktor tozda Oskrba M-KZ Krka, v sklopu katerega poleg DE Mesarstvo delujeta še trgovina in hladilnica, nam je na vprašanje, kaj bodo pridobili, poleg boljših delovnih pogojev, dejal, da bo novogradnja omogočala tudi zelo povečano predelavo. S sedanjih 400 ton letne predelave bodo prešli do

leta 1990 na 1.300 ton. To pa je že količina, pri kateri se bi moral vsak načrtovalec krepko zamisliti.

Pred mojimi očmi sta ob tej številki začeli poplesavati dve vprašanji: kje dobiti surovino (živo) za povečano proizvodnjo in kako prodati trikrat več izdelkov na enakem trgu od stalnem padanju kupne moči potrošnikov in sočasnem zmanjšanju prodaje mesa.

V M-KZ Krka si s tem ne belijo las. Pravijo, da imajo še veliko rezerv na domačem (regijskem) trgu, kjer sedaj poleg njih prodajajo tudi drugi proizvajalci mesnih izdelkov. Ob povečani proizvodnji za vse ne bo prostora. Po drugi strani pa menijo, da so njihove poslovne vezi v Zasavju in Beli Krajini dovolj močne, da bodo tam vsaj pri tistih organizacijah, ki so z njimi vezane na medsebojno sodelovanje, uspeli povečati absolutno prodajo svojih proizvodov.

Ob vsem tem pa na ravni sozda snujejo tudi načrt, po katerem naj bi v novem mesarskem obratu M-KZ Krke povečali proizvodnjo posameznih izdelkov, ki izstopajo po svoji kakovosti, in jih ponudili preko mreže Mercatorja širšemu slovenskemu trgu. Tako bi se morda lahko začela končno uresničevati zamisel o delitvi proizvodnih programov med vsemi devetimi mesnimi industrijami sozda. O tej možnosti, vsaj tako se mi je zdelo, v Krki najmanj razmišljajo. Vendar, če bodo hoteli biti dohodkovno uspešni, bodo morali spoznati, da je možnost le v specializirani proizvodnji takšnih izdelkov, ki jih tržišče sprejema, ne glede na višjo ceno, pač pa glede na kakovost. Za to pa imajo s svojo jetrno pašeto, želodčki in svinjskem črevu in še s čim prav vse možnosti.

Za surovino tudi ne bo zadreg, kajti na njihovem področju je še precej rezerv, kar kaže prodaja tudi izven sistema. Letna proizvodnja je okoli 3.000 glav pitane goved, kar je več kot dovolj, medtem ko je svinj premalo, odkupijo jih le okoli 4.000 glav, ostalo pa dobe od poslovnih

partnerjev, predvsem iz PIK Džakov (okoli 8.000). Od skupno 12.000 odkupljenih svinj jih za proizvodnjo porabijo od 7 do 8 tisoč.

Vprašal sem tudi, kako bodo poslovali? Povedali so mi, da bo prvi dve leti malo težje, da je predvidena v elaboratu celo izguba, ki pa jo bodo lahko pokrili znotraj M-KZ Krka, kasneje, ko bo inflacija opravila svoje in ko bodo del posojil odplačali, bo lažje. Morda bodo povečali tudi dohodek, če bodo videli, da je zamisel o specializirani proizvodnji posameznih izdelkov dobra, za začetek pa bodo le trideset odstotkov proizvodnje namenili dogovorjenim proizvodom za širše tržišče. Če bodo obdržali kakovost, ki jo imajo njihove pašete in želodčki danes, se ni potrebno bati, da ne bi uspeli tudi izven pokrajinskih meja, ki jim bodo ob povečani proizvodnji slej ko prej postale ovira.

Franc Bratkovič, vodja DE Mesarstvo kaže, kje bo stala nova predelovalnica mesa. Star kozolec se ji bo najbrž moral umakniti.

Drago Rožemberger, direktor tozda Oskrba

Melioracije v M-KZ Krka Novo mesto

Janez Bratkovič, kmet. inž.

Problemi s soglasji

V zadnjih dveh letih v M-KZ Krka Novo mesto pospešeno urejamo kmetijska zemljišča. V urejanju ali pa je že urejeno okrog 4.500 ha zemljišč. Kot največja sta agromelioracijsko območje Kal-Kartelovo-Kamence-Št. Jurij (1303 ha) in hidromelioracijski sistem Šentjernejsko polje, ki v komasacijski sklad vlaga čez 1.000 ha zemljišč.

Kmetijska zadruga se je urejanja zemljišč lotila sorazmerno pozno, zaradi odločnega odpora

kmetov za tovrstno urejanje zemljišč. Največji odpor smo doživeli na hidromelioracijskem območju Mokro polje, kjer so investicijske priprave potekale 5 let. Pozneje smo z dobro zastavljeno akcijo kmete uspeli prepričati, da bodo z melioracijami zemljišča donosnejša in bojazen, da jim bodo zemljišča odvzeta, ni upravičena. Na kasnejših projektih s pripravami nismo imeli več tako velikih problemov s prepričevanjem kmetov. Večje probleme imamo danes s pridobivanjem upravnih dovoljenj. Za hidromelioracijski sistem Radulje potekajo usklajevanja v duhu zakona o graditvi objektov in prostoru že dolga 4 leta. V investicijskih pripravah smo za to usklajevanje porabili 2 stari milijardi denarja, pa se komaj tedni pričinja javna razprava ob razgrnitvi prostorsko ureditvenega načrta, ki upošteva vse želje dajalcev soglasij, kmetijci pa si bomo svoje mesto v tem prostoru že nekako našli.

Kljub vsem težavam pa urejanje kmetijskih zemljišč na našem območju poteka v omenjenem obsegu, v splošno zadovoljstvo kmetov in zadruga, saj je naš cilj pridelava hrane in to bomo ob splošnem hlastanju po kmetijski zemlji in ob znanih ekonomskih problemih v kmetijstvu lahko pridelovali le na urejenem polju.

Zemljišče po melioraciji

Iz službe za plan in ekonomiko poslovanja
Marija Hojnik

Poslovanje nekaterih sozdov s področja kmetijstva, živilsko-predelovalne industrije, trgovine ter gostinstva in turizma Slovenije v letu 1986

Letošnja analiza osmih sozdov je pokazala, da je tovrstno sodelovanje nujno, saj dobijo analize svojo težo šele s primerjavo istih dejavnosti in ob uporabi enotne metodologije.

Sklep pomladnega sestanka analitikov – planerjev je bil, razširiti analizo na količinske kazalce, dopolniti finančne kazalce in razširiti krog sodelavcev na delavce v računskih centrih, s čimer bi pridobili na hitrosti in s tem na aktualnosti analize. Razmisliti bi veljalo še o razširitvi kroga sodelavcev na ostale sozde tovrstnih dejavnosti in poleg primerjave z gospodarstvom SRS uvesti še primerjavo v okviru dejavnosti.

Na pobudo sozda Emona je bilo v februarju letos organizirano ponovno srečanje analitikov – planerjev osmih največjih sozdov s področja dejavnosti kmetijstva, živilsko-predelovalne industrije, trgovine ter turizma in gostinstva v Sloveniji. Poleg soglasne ugotovitve, da moramo izdelati primerjalno analizo poslovanja vseh SOZD za leto 1986, je bila rdeča nit razgovora ugotovitev, da je potrebno to dejavnost nadaljevati in dopolnjevati metodologijo z analizami, ki omogočajo medsebojno primerjavo kakovosti poslovanja, hkrati pa služijo poslovnim delavcem za usmeritev pri sprejemanju letnih in dolgoročnih poslovnih učinkov.

Značilnost vseh osmih sozdov je, da združujejo iste dejavnosti – seveda v strukturi različno zastopane – z izjemo sozda Merx Celje, ki ne opravlja zunanje-trgovinske dejavnosti, in sozda TIMA, ki se ne ukvarja z dejavnostjo turizma in gostinstva.

V osmih primerjalnih sozdih je organiziranih 76 enovitih delovnih organizacij, 81 delovnih organizacij s 373 temeljnimi organizacijami in 95 delovnimi skupnostmi. Vse imajo finančno funkcijo organizirano preko internih bank. Vsi primerjalni sozdi predstavljajo v gospodarstvu SRS 15,4 % celotnega prihodka, 10,3 % dohodka, 10,3 % akumulacije, 9,2 % sredstev za reprodukcijo, 11 % zaposlenih 6,1 % vseh izgub v gospodarstvu Slovenije. Rezultati poslovanja analiziranih sozdov so glede na preteklo leto praviloma ugodnejši kot rezultati celotnega gospodarstva SRS, saj po kazalcih uspešnosti poslovanja zaostajajo samo v ekonomičnosti, ki pa ima še vedno ugodno rast. Količinski in vrednostni kazalci izkazujejo absolutno in relativno rast, nekoliko nižjo, vendar še vedno pozitivno in višjo od gospodarstva SRS, pa kazalniki uspešnosti poslovanja.

Ocena pogojev gospodarjenja in poslovnih rezultatov preteklega leta pri opazovanih sozdih so zelo podobne in jih lahko strne-

mo v osnovne ugotovitve. V splošnih nestabilnih in zaostrenih pogojih gospodarjenja značilna hitrejša rast cen vhodnih materialov, slabšega ekonomskega položaja agroživilstva, zaostajanje na področju gostinstva in turizma, kljub večanju zalog, izboljšani položaj trgovine in poslabšani pogoji zunanje-trgovinskega poslovanja. Po finančnih kazalcih visoke nominalne rasti celotnega prihodka, dohodka in čistega dohodka, vendar se je delitev čistega dohodka preusmerila v korist osebnih dohodkov, posledica tega pa je manjši delež netto akumulacije in zmanjšana stopnja pokrivanja zalog z lastnimi sredstvi.

V primerjavi z ostalimi sozdi je SOZD MERCATOR-KIT po dohodkovnih kategorijah največji, saj je njegov delež v celotnem prihodu 28,7 %, v dohodku 25,2 % in v akumulaciji 27,6 %. Prav tako je s 27,8 % vseh sredstev za reprodukcijo in po številu zaposlenih (19.242), to je 24,9 %, na prvem mestu.

V dejavnosti kmetijstva je po nominalni višini celotnega prihodka SOZD MERCATOR-KIT na

Strukturni deleži posameznih dejavnosti v sozdu glede na število zaposlenih v letu 1986

Dejavnost	MERX	ABC	EMONA	HMEZAD	MERCATOR	TIMAV	TIMA	VIPA
	POMURKA			- KIT				
Kmetijstvo	4,1	28,2	10,0	50,0	14,0	14,2	15,0	8,6
Živ. pred. ind.	12,7	18,5	14,8	18,8	20,2	39,6	26,2	48,5
Zunanja trg.	-	0,5	4,7	2,8	1,9	-	3,1	5,3
Trg. na deb.	14,1	5,9	7,5	8,8	11,8	37,8	9,0	10,1
Trg. na drob.	36,6	35,0	36,1	-	39,4	7,8	11,5	20,4
Gost. in tur.	20,2	7,5	23,4	5,9	3,8	-	32,3	1,5
Ostalo	12,3	4,4	3,5	13,7	8,9	0,6	2,9	5,6
SKUPAJ	100	100	100	100	100	100	100	100

Strukturni deleži posameznih dejavnosti v celotnem prihodu sozdov v letu 1986

Dejavnost	MERX	ABC	EMONA	HMEZAD	MERCATOR	TIMAV	TIMA	VIPA
		POMURKA			- KIT			
Kmetijstvo	6,0	24,5	7,3	43,0	11,4	10,2	13,1	7,0
Živ. pred. ind.	11,2	24,4	13,3	21,6	17,5	28,7	36,1	36,2
Zunanja trg.	-	0,7	7,0	1,8	6,9	-	5,0	6,6
Trg. na deb.	34,0	14,7	22,2	25,0	24,0	51,5	11,9	26,5
Trg. na drob.	34,6	28,8	38,8	-	36,2	9,5	14,6	20,8
Gost. in tur.	5,1	1,7	9,2	1,5	0,7	-	17,6	0,3
Ostalo	9,1	5,5	2,2	7,1	3,3	0,1	1,7	2,6
SKUPAJ	100	100	100	100	100	100	100	100

Kazalci uspešnosti poslovanja sorodnih SOZD v letu 1986

KAZALNIKI	SOZD	SOZD M-KIT	SOZD MERX	ABC POMURKA	SOZD EMONA	SOZD HMEZAD	SOZD TIMAV	SOZD TIMA	SOZD VIPA	SRS
dohodek na delavca (v 000 din)		3.870	3.567	3.881	3.817	3.647	3.719	3.875	3.990	4.097
dohodek v primerjavi s PUPS (v %)		39,1	50,1	36,6	38,4	35,0	45,2	32,7	29,0	35,1
stopnja akumul. sposob. (v %)		6,1	4,4	6,6	5,8	2,7	6,1	5,8	2,7	5,0
stopnja reprod. sposob. (v %)		10,8	8,1	10,5	10,2	7,8	9,6	8,5	6,7	9,8
ekonomičnost (v %)		115,1	116,9	115,9	120,4	117,3	118,1	128,5	117,1	128,8
izguba na del. (v 000 din)		53	16	35	18	147	-	266	-	100
akumulac. v doh. (v %)		15,7	8,7	18,0	15,2	7,7	13,4	17,6	9,4	12,7

Strukturni deleži posamezne SOZD po nekaterih elementih poslovanja v gospodarstvu SRS in v vseh sorodnih SOZD skupaj v letu 1986

SOZD	elementi poslovanja	CELOTNI PRIHODEK		DOHODEK		AKUMULACIJA		SREDSTVA ZA REPROD.		ŠTEVILO ZAPOS.		IZGUBE	
		VSE SOZD	GOSP. SRS	VSE SOZD	GOSP. SRS	VSE SOZD	GOSP. SRS	VSE SOZD	GOSP. SRS	VSE SOZD	GOSP. SRS	VSE SOZD	GOSP. SRS
MERCATOR-KIT		28,7	4,4	25,2	2,6	27,6	2,8	27,8	2,5	24,9	2,7	24,1	1,5
MERX		8,1	1,2	7,8	0,8	4,7	0,5	5,0	0,5	8,3	0,9	2,4	0,1
ABC POMURKA		16,9	2,6	15,7	1,6	19,4	2,0	17,0	1,6	15,3	1,7	9,6	0,6
EMONA		13,9	2,1	15,6	1,6	16,7	1,7	16,7	1,5	15,8	1,7	5,3	0,3
HMEZAD		5,3	0,8	5,2	0,5	2,8	0,3	4,7	0,4	5,5	0,6	14,7	0,9
TIMA		12,7	2,0	13,1	1,3	12,2	1,3	11,1	1,0	13,4	1,5	-	-
TIMAV		6,2	1,0	9,2	1,0	11,4	1,2	9,6	0,9	9,1	1,0	43,9	2,7
VIPA		8,2	1,3	8,0	0,8	5,2	0,5	7,3	0,7	7,7	0,9	-	-
SKUPAJ		100	15,4	100	10,3	100	10,3	100	9,2	100	11,0	100	6,1

Rika Germ-Metlika
Andrej Dvoršak

Poudarek enotnemu nastopu in podobi

Ni bilo naključje, da je bila za novo podpredsednico PO SOZD izbrana prav Rika Germ-Metlika, diplomirana ekonomistka, ki je zadnjih osem let opravljala funkcijo sekretarke Splošnega združenja za trgovino.

Njen položaj ji je omogočil širok pregled nad trgovskimi organizacijami, a ne le nad njimi. Tudi Mercator ji ni bil neznan, saj je ves čas svojega delovanja v zbornici morala spremljati njegov razvoj. To ji sedaj, ko je zadolžena za organizacijsko splošne in ekonomske zadeve, pride še kako prav. Pozna ga toliko, da ji ni tuj, ko pa se počasi vživlja vanj, hitro opaža dobre in slabe strani našega velikega sistema.

Sama pravi, da ji na novem delovnem mestu najbolj koristi širina, ki si jo je pridobila v Gospodarski zbornici, kjer je morala bolj ali manj poznati vse dejavnosti ter svoje znanje in izkušnje aplicirati na področje trgovine. Takšno, široko, interdisciplinarno, je tudi njeno sedanje delo.

Zadolžena je za vodenje poslovnih in razvojne politike sozda za področje splošne ekonomike, organizacije in informatike. Zastopala bo sozd in njegove članice v asociacijah združenega dela in koordinirala njihovo delovanje in medsebojno povezovanje. Začasno pa bdi tudi nad sektorjem za plan.

Skratka, posegati bo morala na različna področja, kar bo precej nevhvaležno delo, če ga bo hotela opraviti dobro in tako, kot si bo to začrtal poslovodni odbor.

»Po absolutnih podatkih je MERCATOR-KIT med devetimi sozdi s podobno usmeritvijo največji v Sloveniji pa tudi v Jugoslaviji. Na žalost pa se pri vseh kazalcih uspešnosti ne moremo pohvaliti s prvim mestom, čeprav smo v vseh teh kazalcih uspešnosti nad povprečjem slovenskega gospodarstva,« razmišlja Rika Germ.

»Slika je še precej drugačna, ko sozd pogledamo skozi prizmo posameznih dejavnosti, bodisi glede na sozdovske poslovne rezultate bodisi v primerjavi s sorodnimi organizacijami ali gospodarstvom.

Boljše poslovne rezultate smo lani dosegli v zunanji trgovini, grosistični dejavnosti in živilsko predelovalni industriji, kar skupaj predstavlja dobrih 48 odstotkov dejavnosti sozda.

Druge dejavnosti, kot gostinstvo in turizem ter kmetijstvo, pa

Rika Germ-Metlika

so daleč pod povprečjem. Zelo šibka je tudi trgovina na drobno. Vendar nam kazalci uspešnosti povedo le del resnice. Drugi del je skrit v vzrokih, zakaj je tako. Te vzroke moramo najti ter odpraviti, če želimo narediti korak dalje.

Ker ni obremenjena z zgodovino bivših sozdov Mercator in

KIT, hitro opaža pomanjkljivosti, ki jih ostali morda poznamo, a jih zavestno potiskamo v ozadje. Opaža veliko razdrobljenost članic, kot bi bil sozd kolaž raznobarnih papirjev, ne pa trdna celota. Med njenimi prvimi akcijami, ki se jih bo lotila, bo tudi podiranje pregrad, ki so si jih posamezniki postavili v možgane in v svoje organizacije. Meni, da bi bilo smotrno kombinirati povezovanje tako po dejavnosti kot po repoverigi.

»Prvi pogoj za doseganje boljših rezultatov pa je modernizacija in razvoj trgovine, ki bo pripeljala do hitrejše rasti potrošnje in prodaje,« pravi Germova. Zato se tudi zavzema za hitrejše sprejemanje EAN sistema označevanja vseh proizvodov Mercatorjeve industrije in sočasno uvajanje ustrezne tehnologije v naše prodajalne. Prav je, da si postavimo za cilj, da bo do konca leta večina proizvodov široke potrošnje imela EAN oznako, ki jo je kot prva uvedla M-Emba za belo kavo, nekateri drugi pa za izvoz.

Vendar pa ta šifra ni kar tako. Utrdila bo tudi image sozda, kajti vse članice bodo morale, vsaj tu spoštovati dogovor o skupni celostni podobi, ki ga mnoge sedaj še vse prerade »pozablajo.«

Slovo od sodelavcev
Center za obveščanje

Odhod v pokoj — prelomnica v življenju

Konec maja je predsednik PO SOZD Miran Goslar organiziral svečan sprejem za tri direktorje, ki v letošnjem letu odhajajo v pokoj: Jožico Blaznik, Jožeta Berlana in Milenka Jovanovića.

»Vsi, ki odhajajo in vsi, ki smo blizu temu, še bolj občutimo, da je odhod v pokoj v življenju posameznika, izjemno pomemben dogodek, ki spremeni ritem življenja. To je čas, ki ga vsakdo doživlja na svoj način in edino, kar lahko zaželimo tovarišem, ki odhajajo je, da bi vsak to življenjsko prelomnico najboljše premagal,« je v pozdravnem govoru dejal Miran Goslar.

»Danes se poslavljamo od treh različnih direktorjev. Skupna jim je pomembna stvar, da so stari, dolgoletni direktorji, katerih zve-

stoba do skupne hiše (Mercatorja), se je že nešteto izkazala.

Včasih je težko odločati in iskati pravo pot med ozkimi interesi kolektiva in širšimi interesi organizacije, ki ji pripada. Vsak od vas treh je znal tu odmerjati pravo mero, kar ni preprosto. V skrbi za lastno prosperiteto nihče od vas ni zanemaril tistega, kar nas združuje in kar nam daje zavest, da je mnogo odvisno od nas samih, ne le od okolja.«

Goslar je nato zbranim orisal lik vsakega posameznega direk-

torja. Za Jožico Blaznik je dejal, da je bila na izredno izpostavljenem mestu, ki je bilo še posebej težavno zato, ker gostinstvo v Mercatorju ni posebno razvita dejavnost.

Po združitvi treh tozdov v TOZD Ajdovščina, ki mu je Blaznikova direktorovala, so nastopile nekatere težave, ki še vedno niso premagane in čakajo na novo direktorico.

Jože Berlan, direktor Trgoprometa Kočevje iz sestava M-Rožnik, je, kot je poudaril Goslar, odigral pomembno vlogo v razvoju te organizacije in kraja samega. Njegova velika odlika, ki jo pri nekaterih kadrih pogrešamo,

je realizem, najsti gre za poslovne rizike ali nove naložbe. Berlan ni nikoli pretiraval v zahtevah po novih investicijah in se je lotil le takšnih, ki so bile v dometu kolektiva samega. Ob tem pa se je uspešno upiral občinskim in drugim ambicijam ter pritiskom, ki lahko organizacijo hitro pahnejo v težave.

»Tvoja skrb za vsak dinar in istočasno vendarle korektni odnosi do sodelavcev, so dokaz, da odhajaš iz lastnega kolektiva in iz Mercatorja kot človek, ki ima svoje mesto med pomembnimi, zaslužnimi direktorji, ki jim ni moč ničesar očitati ampak jih lahko damo le priznanje,« je poudaril predsednik PO SOZD.

Tretji slavljenec, Milenko Jovanović je odšel v pokoj kot direktor tozda Veleblagovnica Beograd. Temu kolektivu je Jovanović dal del svojega življenja, saj je vanj prišel prav na začetku, ob ustanavljanju in opravljal vrsto nevhvaležnih dolžnosti ter doživel vrsto težkih pretresov, ki so zajeli to organizacijo, da bi ob koncu svoje delovne dobe, po težkem kriznem obdobju tozda, zaključil kariero kot njegov direktor.

Čeprav ni bil dolgo na tem delovnem mestu pa je njegovo vodstvo pomenilo kontinuiteto delovanja. Kot človek, ki je bil zvest Mercatorju in ki je znal s trezno presojo v kolektivu reševati porajajoče se težave, si je pridobil velik ugled.

Ob koncu je Miran Goslar z Markom Glažarjem, vodjem DS SOZD, slavlencem izročil grafike, kot skromno darilo za njihov velik prispevek k razvoju Mercatorja in uspešnemu vodenju njihovih tozdov.

Kazalci uspešnosti poslovanja posameznih dejavnosti analiziranih sozdov

Ne moremo mimo dejstva, da sta dejavnosti kmetijstva ter gostinstva in turizma v sozdu MERCATOR-KIT po vseh kazalcih (nominalno in porast glede na preteklo enako obdobje) med slabšimi vseh primerjalnih sozdov. Na področju predelovalne industrije je situacija glede izkazovanja uspešnosti poslovanja v vseh sozdi približno enaka, medtem ko je dejavnost trgovine na drobno v sozdu MERCATOR-KIT nominalno pod povprečjem uspešnosti poslovanja ostalih sozdov, vendar so indeksi rasti posameznih kazalcev večji kot pri ostalih v isti dejavnosti.

Za dejavnost trgovine na debelo in zunanje trgovine sozda MERCATOR-KIT pa ugotavljamo, da kazalci uspešnosti poslovanja (nominalno in po stopnji rasti) izstopajo od prevprečja v ostalih sozdi in od kazalcev na nivoju SRS v pozitivni smeri. Nominalno so bili čisti povprečni osebni dohodki v sozdu MERCATOR-KIT najvišji med primerjalnimi sozdi (115.702 din na delavca), kar je 133 % več kot v preteklem letu. Višjo rast je imel le SOZD Merx z indeksom rasti 243.

Jože Berlan, Jožica Blaznik in Milenko Jovanović (desno) na poslovnem srečanju

Nove brazde
Marta Urbančič

Nova zakonodaja v podporo kmetijski politiki

Že dobro leto in pol, odkar so pričele veljati pomembne spremembe in dopolnitve Zakona o kmetijskih zemljiščih in Zakona o delovanju kmetijskih zemljišč. Objavljene so bile v Uradnem listu SRS št. 1/86, prečiščeno besedilo Zakona o kmetijskih zemljiščih pa v Uradnem listu SRS 17/86. Marsikaterega kmeta oziroma občana bo zanimal predvsem tisti del teh sprememb, ki zadevajo njega. Teh pa je bilo kar precej. Poskušala bom izluščiti predvsem tisto problematiko, za katero menim, da jo je koristno poznati v prvi vrsti.

Pridobitev statusa kmeta

Še vedno je za pridobitev statusa kmeta odločilno obdelovanje kmetijskega zemljišča, ne pa na lastništvo. Pomembno je le, da ne gre za družbeno lastnino. Za kmeta se torej po zakonu šteje občan, ki z osebnim delom obdeluje kmetijsko zemljišče, na katerem ima nekdo lastninsko pravico, in je za to ustrezno usposobljen, poleg tega pa še, da mu kmetijska dejavnost pomeni poglavito oziroma dopolnilno dejavnost. Kot glavna dejavnost se šteje dejavnost, ki daje tako vrednost proizvodnje, dosežene z osebnim obdelovanjem kmetijskega zemljišča, ki dosega najmanj 2/3 povprečnega OD na zaposlenega v občini, ali pa tolikšno vlaganje v kmetijsko proizvodnjo, ki bo omogočilo doseganje take vrednosti proizvodnje. Predpisana meja vrednosti proizvodnje se je torej dvignila od dosedanje 1/3 na 2/3 povprečnega OD na zaposlenega v občini.

Za razliko od prej zakon tudi določa, kaj se v šteje v vrednost proizvodnje v gorskih in hribovitih predelih, in sicer tako, da se tu v vrednost proizvodnje všteva tudi vrednost gozdarske proizvodnje ter vrednost, ustvarjena v dejavnostih, ki so povezane s kmetijstvom kot npr. domača obrt, kmečki turizem, delo na domu ipd; seveda, če občan opravlja te dejavnosti z osebnim delom. Še odločnejše kot doslej pa zakon predpisuje ustrezno strokovno usposobljenost, ki je potrebna pri obdelovanju kmetijskega zemljišča. Tako mora občan za priznanje statusa kmeta izpolnjevati naslednje pogoje:

- če je starejši od 25 let
- da ima končano šolo (najmanj 2-letno srednjo kmetijsko šolo (vzgojnoizobraževalni program za kmetovalca)
- da najmanj 5 let z osebnim delom obdeluje kmetijsko zemljišče
- da opravi preizkus znanja, ki obsega program srednje kmetijske šole (vzgojnoizobraževalni program za kmetovalca, prilagojen vrsti kmetijske proizvodnje, ki jo bo občan opravljal.

Od zgoraj naštetih pogojev je dovolj, če izpolnjuje enega od njih.

Če želi postati kmet občan, ki je mlajši od 25 let, pa nima končane predpisane šole, se presoja ustrezne usposobljenosti tega občana odloži za 3 leta. Po izteku tega roka občinski upravni organ, pristojen za kmetijstvo, po uradni dolžnosti ugotovi, ali je občan ustrezno usposobljen za obdelovanje kmetijskih zemljišč.

Po novem torej zakon kar podrobno postavlja zahteve, ki jih mora izpolnjevati občan, da bi veljal za ustrezno usposobljenega za obdelavo kmetijskega zemljišča.

Kategorizacija kmetijskih zemljišč

Mnogo bolj razdelana je tudi kategorizacija zemljišč, ki jih zakon razvršča glede na naravne danosti in primernosti za proiz-

vodnjo hrane v SR Sloveniji, in to:

- zemljišča, na katerih je najširša možnost rabe tal, ki se kaže v možnosti gojenja vseh kmetijskih razstlin, ki uspevajo pri nas, če lega tal omogoča uporabo strezne kmetijske mehanizacije — **prva kategorija zemljišč**;
- zemljišča, na katerih je delno otežkočena možnost rabe tal zaradi fizikalnih lastnosti tal, kar zmanjšuje možnost izbora gojenja kmetijskih rastlin — **druga kategorija**;

- zemljišča, ki jih je na podlagi proučitve naravnih danosti mogoče in smotno uposobiti s prostorsko ureditvenimi operacijami (hidromelioracije, agromelioracije, namakanje) za intenzivno kmetijsko proizvodnjo;
- zemljišča, ki so oblikovana (združena) v komplekse;

- zemljišča, ki so po svojih naravnih danostih primerna za napravo intenzivnih trajnih nasadov (površine, ki so primerne za sadjarstvo, vinogradništvo ipd.);
- kompleksi zemljišč, ki so zaradi izjemnih lastnosti in lege primernejši za vrtnarsko proizvodnjo.

Strokovna podlaga za razvrščanje zemljišč po prejšnjem odstavku je kategorizacija zemljišč, ki mora biti v občini izdelana za vsa zemljišča. Podatki o kategorijah zemljišč se vodijo v zemljiškem katastru.

Vsa našeta zemljišča so trajno namenjena kmetijski proizvodnji in se v dolgoročnih in srednjeročnih planih razvrščajo v prvo območje kmetijskih zemljišč. Le izjemoma smejo nameniti za nekmetijsko rabo, če gre za posege, za katere je ugotovljen širši družbeni interes v dolgoročnem planu SR Slovenije ali v dolgoročnem planu občine — če je to v skladu z dolgoročnim planom SR Slovenije. Ne glede na to, ali so kot taka že opredeljena v planih ali ne, se ta zemljišča lahko namenijo na nekmetijsko rabo, če ni mogoče uporabiti manj primernih zemljišč v primerih, ki jih določa zakon, in sicer:

- če gre za gradnjo objektov, ki neposredno služijo primarni kmetijski proizvodnji (stanovanske hiše, hlevi, silosi, strojne lope ipd);
- gradnjo objektov za potrebe oboroženih sil in za namene v okviru splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite;

- gradnjo objektov za urejanje vodnega režima z namenom, da se zagotovi obrambo pred poplavi in erozijo, varstvo vodnih količin in zalog, varstvo kakovosti voda in vzdrževanje naravnih vodotokov;

- širitev pokopališč.

Da ne bi več prihajalo do sporov, sedaj zakon jasno opredeljuje, da bo na kmetijskih zemljiščih, ki so z dolgoročnim planom občine namenjena za kmetijske namene, pa bi se nekdo spomnil in tam napravil npr. trajne nasade oziroma kako drugače oviral predvideno namembnost, to storil na lastno tveganje brez plačila odškodnine.

Odškodnina za spremembo namembnosti kmetijskega zemljišča

Za spremembo namembnosti kmetijskega zemljišča ali gozda, in sicer tako, da se to zemljišče ne uporablja za kmetijsko ali gozdno proizvodnjo, se mora plačati odškodnina. Odškodnina zaradi spremembe namembnosti kmetijskega zemljišča se plača od površine zemljišča, ki je po lokacijskem dovoljenju določeno za gradnjo objekta in od površine zemljišča, ki je z lokacijskim dovoljenjem namenjeno za redno rabo objekta.

Odškodnina zaradi spremembe namembnosti kmetijskega zemljišča ali gozda se ne plačuje, kadar gre za spremembo namembnosti kmetijskega zemljišča ali gozda za potrebe JLA, če se gradijo objekti zaradi obrambe pred poplavi ali za urejanje vodnega režima oz. vzdrževanja naravnih vodotokov in vodno gospodarskih objektov in naprav v splošni rabi.

Odškodnino zaradi spremembe kmetijskih zemljišč in gozda predpiše z odlokom občinska skupščina. Odškodnina se določi v znesku za m² zemljišča ob upoštevanju lege in kakovosti zemljišč in ne sme biti manjša od 40 din (doslej 10). Izvršni svet skupščine SR Slovenije lahko valorizira ta znesek v skladu s splošnim gibanjem cen.

Prepoved drobitve kmetij

Precej nejasnosti bo odpravilo tudi določilo zakona, ki odslej bolj konkretizira pravno varstvo kmetije, ko pravi: kmetija se s pravnimi posli z živimi ne sme deliti, razen v primeru, če se na ta način povečujejo, zaokrožujejo ali nastajajo druge kmetije oziroma kompleksi zemljišč v družbeni lastnini. V drugih primerih se tako kmetijo sme odtujiti kot celoto.

Da pa vendarle ne bi prišlo do zlorab, zakon še posebej navaja, da je mogoče overoviti podpise na pogodbi o prodaji kmetijskega zemljišča le na podlagi potrdila občinskega upravnega organa, pristojnega za kmetijstvo, da so upoštevane določbe glede omejitve tega prenosa, ki jih citira zakon (t.j., da občani ne morejo pridobivati kmetijskih zemljišč, ki so posebej kategorizirana, in da so upoštevana določila o prepovedi delitve kmetij).

Prodaja kmetijskih zemljišč

Prednostni upravičenci pri nakupu kmetijskih zemljišč (to so sosednje zemljišč, ki so v prodaji, zakoniti dediči itd.) še vedno lahko izpodbijajo pogodbo o prodaji kmetijskih zemljišč v primeru, če je bilo prodano kmetijsko zemljišče, ne da bi jim bilo poprej ponujeno. Tožbo je potrebno vložiti v 30 dneh od dneva, ko se izve za prodajo ali vpis, najpozneje pa v enem letu od dneva overovitve podpisov na pogodbi o prodaji kmetijskega zemljišča oziroma vpisa v zemljiško knjigo; če pa podpis na pogodbi niso bili overjeni, pa v treh letih od dneva, ko je bila pogodba sklenjena. To je pomembna novost in kaže na to, kako veliko težo zakon predpisuje overitvi podpisov, kar po drugi strani po-

meni tudi strogo spoštovanje kmetijskih zakonov.

Nekoliko je spremenjen tudi sam postopek prodaje kmetijskega zemljišča. Kmet, ki name-rava prodati kmetijsko zemljišče ali gozd, je dolžan izročiti pristojnemu krajevemu uradu ponudbo, ki poskrbi za objavo na oglašni deski krajevnega urada oziroma občine, ter o tem pošlje obvestilo zemljiški skupnosti. Rok za uveljavitev prednostne pravice, da se lahko kmetijsko zemljišče ali gozd v nadaljnjih šestih mesecih proda. Po izteku tega roka pa mora prodajalec, če še želi prodati kmetijsko zemljišče ali gozd, ponudbo ponoviti.

Kar zadeva cene za kmetijsko zemljišče, zakon uveljavlja namesto dosedanje tržne vrednosti samo pojem vrednost, pri čemer je republiški upravni organ že izdal metodologijo za ugotavljanje vrednosti kmetijskega zemljišča. To bo v praksi nedvomno odpravilo vrsto nesoglasij.

Darilne pogodbe

Pri darilnih pogodbah je prav tako predpisana obveznost, da se lahko predpisi overovijo le po predložitvi potrdila občinskega upravnega organa za kmetijstvo, da so upoštevana določila zakona. Torej gre za nadzor nad tem, da lahko kmet podari kmetijsko zemljišče ali gozd le občanom, ki se po zakonu štejejo za kmeta, ali zakoncu oziroma osebi, izenačeni z zakoncem, njegovim potomcem, posvojenecem in njihovim potomcem ter njegovim staršem oziroma bratom in sestram. (Omejitev krogov občanov, katerim se lahko podari kmetijsko zemljišče je urejena v Zakonu o kmetijskih zemljiščih Ur. list SRS 17/86 čl. 31.)

Dedovanje kmetijskih zemljišč

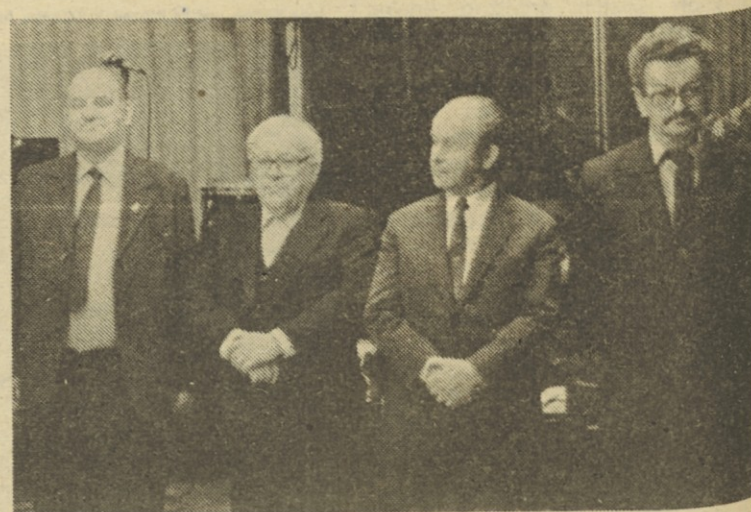
Kar se tiče sprememb in dopolnitev Zakona o dedovanju kmetijskih zemljišč, je zlasti pomembno, da zakon bolj kot doslej konkretizira pojem kmetije, pri čemer pravi: kmetija je tista kmetijska in gozdno gospodarska enota, ki zagotavlja ali bi lahko zagotavljala lastniku s kmetijsko dejavnostjo primerno ekonomsko varnost. Šteje se, da je lastniku zagotovljena primerna ekonomska varnost, če na kmetijskih zemljiščih in v gozdu skupaj dosega najmanj

50.000 din katastrskega dohodka. V primeru valorizacije ali novega izračuna katastrskega dohodka se ta znesek valorizira v skladu s predpisi o ugotovitvi katastrskega dohodka z enotnim povprečnim količnikom, ki ga ugotovi izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Za kmetijo pa se po zakonu šteje tudi kmetija, ki jo v upravnem postopku na predlog lastnika, kmetijske zemljiške skupnosti ali krajevne skupnosti določi občinski upravni organ, pristojen za kmetijstvo tiste občine, v kateri leži pretežni del kmetijskih zemljišč in gozda, ki kmetijo sestavljajo. Pri določitvi kmetije na ta način občinski upravni organ, pristojen za kmetijstvo, upošteva zlasti: družbeni interes za ohranitev določenih kmetijskih in gozdno gospodarskih enot, možnost proizvodnega sodelovanja z OZD, ogroženost smotnega izkoriščanja kmetijskih zemljišč in gozda, ki bi nastala zaradi drobitve kmetije, in druge kriterije.

Varstvo pred drobitvijo kmetij je zajeto tudi v določilu, ki ureja primer, če dedič odtuji podedovano kmetijo ali njen znatni del pred potekom 10 let potem, ko je kmetijo prevzel, ter ne pridobi drugega kmetijskega zemljišča oz. ne intenzivira proizvodnje na preostalih zemljiščih najpozneje v enem letu od odtujitve podedovane kmetije ali njenega znatnega dela. V tem primeru moda dedič izplačati vse zakonite sodediče oz. jim doplačati razliko, tako da niso prikrajšani glede dednih deležev, ki bi jih dobili po splošnih predpisih o dedovanju. Enake obveznosti mu nalaga zakon tudi v primeru, če da kmetijo ali njen znatni del v zakup ali kako drugače preneha namensko uporabljati kmetijsko zemljišče pred potekom 10 let potem, ko je kmetijo prevzel. Izjema je le, če gre med kmeti za nakup, ki se sklene zaradi posebnih razlogov (npr. odhod k vojakom, delom v tujini). Izrecno je poudarjeno, da imajo sodediči v primeru prodaje ali zakupa kmetije, seveda če imajo status kmeta, prednostno pravico.

Opisane spremembe kmetijskih zakonov so velik napredek pri odpravljanju vprašanj na področju kmetijstva, kar je tudi interes širše družbene skupnosti.

Na letošnjem študijskem srečanju novinarjev in organizatorjev obveščanja v združenem delu 20. maja na Otočcu so bile prvič podeljene nagrade novinarjem in urednikom v združenem delu, ki jih podeljuje Delavska enotnost. Iz sestava članic SOZD Mercator-KIT jo je prejel, na predlog aktiva novinarjev Posavja, bivši urednik iz Mercator-Kopitarne Sevnica, Milan Poljšak — drugi z desne. Foto Andrej Agnič

Gradnja računalniško podprtega poslovnega informacijskega sistema

Suzana Modrijan — M-Blagovni center

Tehnologijo obvladati, ali biti od nje obvladovan

Človek se mora naučiti uporabljati računalniško tehnologijo v svojo korist, da bo njen gospodar, ne pa zasvojen uporabnik. Za uresničevanje takšnega človekovega položaja so poleg znanja potrebne še široka razgledanost in kritičnost ter zavzetost za spreminjanje družbenih razmer. Človeštvu še nikoli doslej ni nobena tehnologija tako izzivalno ponujala alternativo: »obladovati tehnologijo, ali biti od nje obvladovan«!

Poslovne informacije za poslovodni organ (PO)

Informacije, ki jih potrebuje poslovodni organ za izvajanje svoje vloge, so obsežne in mnogovrstne. Ponudba informacij za poslovodni organ mora biti ustrezna njegovi (identificirani) vlogi in celotni organizacijski strukturi z vsebinsko nadgradnjo informacij. PO ne opravlja poslovnih funkcij sam, temveč s svojimi strokovnimi sodelavci. Zato je pomembno, da PO organizira skupino strokovnjakov v vodstveno ekipo, z delitvijo odgovornosti in pristojnosti ob ustrezno organiziranjem poslovnem sistemu ter z vzpostavitvijo informacijskim sistemom.

Uspešen organizacijski sistem je tisti, ki je prirejen — izdelan na osnovi dobre organizacije. Organizacijo tolmačimo z dveh vidikov: iz ciljev poslovanja, z določeno tehnologijo poslovnega procesa, in organizacijsko tehnologijo procesa poslovanja, ki predstavlja nek organizacijski proces s funkcijo vodenja in upravljanja. Uspešen informacijski sistem za potrebe upravljanja je tisti, ki ga gradimo za sistem upravljanja, povezovanja socialnega in tehničnega procesa. Obstajati pa mora nosilec razvoja takega informacijskega sistema. Običajno so to organizatorji splošnega profila. Ta nosilec je neposredni sodelavec upravljalca t.j. PO, medtem ko pa mora PO moralno voditi pripravljalo fazo s funkcijo vodenja.

Informacijski sistem mora biti vpet v uresničevanje ciljev organizacije. Uporaba računalniške tehnologije mora prispevati k povečanju uspešnosti organizacije.

Zagotavljati mora nekaj, česar brez tehnologije ne bi dosegli. Zagotavljati mora več kot zgolj dostop do podatkov preko terminala.

Da bomo lahko sledili smerem razvoja v razvitem svetu, bomo morali spodbujati uporabo računalniške tehnologije pri upravljanju. Vendar ne gre le za uporabo tehnologije. Gre tudi za skladnost procesov izvajanja, upravljanja ter zagotavljanja podatkov in informacij.

Poslovodni organ, ki je odgovoren za uresničevanje samoupravnih opredeljenih načrtov v delovni organizaciji, je hkrati tudi soudeleženec na pripravljalni stopnji sprejemanja teh načrtov, s sprotnim zasledovanjem gibanj vpliva na stvarno postavljanje delovnih načrtov. Prav tako PO na

podlagi dnevnih in tedenskih informacij, ne samo mesečnih, zasleduje uresničevanje mesečnih operativnih načrtov. Te informacije morajo biti izbrane tako, da omogočajo tudi lociranje odgovornosti za odmike. Poslovodni organ lahko prezentira svoje delovanje in svoje odgovornosti le, če je temu ustrezno informiran, in je vpleten v proces odločanja na dva različna načina, ki zahtevata ustrezne informacije:

1. Najprej je vpleten v proces samoupravnega odločanja s tem, da bodisi daje zanj pobudo in oblikuje ustrezní predlog, ali da s strokovne strani dopolnjuje predlog in prepreči nekaj, kar ne bi bilo skladno s samoupravnimi akti in predpisi. Pri določanju poslovnih politike in ukrepov za njeno uresničitev ter pri sprejemanju načrtov in ukrepov za njihovi uresničitev je le soudeleženec v pripravljalni stopnji sprejemanja odločitev.

2. Nato je vpleten v proces uresničevanja samoupravnih odločitev s tem, da vodi poslovanje v organizaciji ter organizira in usklajuje delovni proces v njej, v okviru postavljene politike in sprejetih načrtov ter ukrepov za njihovo uresničitev.

Splošna načela za oblikovanje tekočih informacij za poslovodni organ

Zahteva po pravočasnosti tekočih informacij za poslovodni organ v marsičem zapostavlja zahtevo po natančnosti teh informacij. Po drugi strani nas pa skrbi za to, da bi bili stroški takšnih posebej pripravljenih informacij kar najmanjši, vodi k njihovi zelo skrbni izbiri.

Načela za oblikovanje tekočih informacij za poslovodni organ so naslednja:

1. Splošne informacije se morajo nanašati na tisto, kar ima glede na posebnosti poslovnega procesa v dani temeljni organizaciji združenega dela in glede na okoliščine, v katerih se razvija, pomemben vpliv na tamkajšnje rezultate poslovanja.

2. Sprotne informacije se morajo nanašati na tisto, kar je mogoče dnevno zajemati dovolj kakovostno, čeprav le približno, da bi bilo mogoče razpoznati njihov vpliv na rezultate poslovanja.

3. Sprotne informacije se morajo nanašati na tisto, kar kaže na nepričakovane motnje ali na nepričakovano izrabljene možnosti in ima očiten vpliv na rezultate poslovanja.

4. Sprotne informacije se morajo nanašati na tisto, kjer odmik uresničenih velikosti od ustreznih precej bistveno vpliva na rezultate poslovanja in zahteva takojšnje ukrepanje.

5. Sprotne informacije se morajo nanašati na tisto, kar je v primeru potrebe mogoče tudi takoj spremeniti v stanju ali gibanju in tako vplivati na izboljšanje slabših rezultatov poslovanja.

6. Sprotne informacije morajo prihajati neposredno z mest, kjer se sicer normalno pojavljajo ustrezni podatki, da bi bila s tem zagotovljena njihova pravočasnost.

7. Sprotne informacije morajo na mestih, s katerih prihajajo, nastajati po možnosti v zvezi s tamkajšnjim normalnim delom, da bi s tem bila zagotovljena njihova cenenost.

8. Sprotne informacije morajo na mestih, s katerih prihajajo, biti vključene v oblikovanje neke druge sintetične kategorije, ki je dokumentirana za neko daljše obdobje, kajti to zagotavlja njihovo zanesljivost.

9. Sprotne informacije morajo biti podane v obliki, ki je poslovodnemu organu dojemljiva.

10. Sprotne informacije morajo biti v kar največji meri usklajene s poznejšo metodologijo sestavljanja periodičnih obračunov, da se ne bi pojavljale razlike zgolj

zaradi spremenjene metodologije.

Le v takšnem primeru vidi poslovodni organ kontinuiteto v informacijah in jih tudi more na enoten način pojasnjevati ter na njihovi podlagi ukrepati, če je ukrepanje potrebno.

Ocenjevalna analiza delovnega mesta: zajemanja podatkov preko strojev za zajemanje podatkov

Osnovne delovne naprave so ekranski stroj s tipkovnico za vnašanje podatkov. Osnovni delovni predmeti so podatki.

Delavec naravnava delo v večini delovnega časa s tastaturo. Delo je organizirano tako, da delavec sedi ves delovni čas.

Pri vnosu podatkov se pojavlja prisilna drža s statično obremenitvijo glave, vratu, leve roke in zgornjega dela desne roke do rame. Desna roka je aktivna ves delovni čas (dominantna roka). Večino tega časa tipka na tastaturi (vnaša podatke), pri delu prevladuje dinamična obremenitev desne roke. Delo zahteva veliko frekvenco, spretnost in finost gibanja prstov. Z levo roko delavka obrača dokumente ali drži ravnilo, s katerim označuje vrsto na listu, s katerega prepisuje podatke preko numerične tipkovnice. Formulirji so med delom na mizi zraven tipkovnice in ekrana. Vidna os je večji del delovnega časa usmerjena k formulirju, kar povzroča predklon in rotacijo glave v levo. Vidna os je usmerjena na ekran takrat, ko delavke nadzirajo vnešene podatke. Številčni znaki na dokumentih so pisani: ročno, tipkano ali so izpisani s tiskalnikom. Velikost in čitljivost znakov, ki jih je potrebno prepisati, je različna. Pri njih je prisilen telesni položaj odvisen od vidne razdalje od besedila, njegovega položaja in položaja rok, ki imajo zelo majhno možnost večjega premikanja. Rittem je enakomeren, ponavljajoč in hiter (nad 60 udarcev v minuti, nekatere tudi do 120 udarcev v minuti).

Ves delovni čas obvladuje nasprotje med monotonim delom in zahtevano visoko ravni koncentracije. Delo zahteva izredno dober vid na blizu. Vidno polje mora biti intaktno. Pri vnosu podatkov mora dobro zaznavati upore. Za uspešno opravljanje dela je potrebna usmerjena pozornost. Delavec potrebuje izredno veliko natančnost opazovanja. Zelo natančna vsebina dela zahteva ustrezno vztrajnost in motiviranost.

Bolezni in okvare z delom, ki lahko postanejo kronične, so mogoče na mišicah, kitah, kosteh in sklepih, očeh in duševnosti. Najpogostejše imajo delavke otopel desni podlaket, desni nadlaket, ramo in pleča. Pogosto navajajo otrpla ledja in bolečine v desni rami, v vratu in ledjih in pojavljajo se tudi krči v desnem podlaktu.

Takšno razdrobljeno in ponavljajoče se delo je za človeka ubijajoče. S takim delom so najbolj prizadete delavke, ki delajo na napravah za množičen zajem podatkov. V zadnjih desetih letih, ko so vse bolj v rabi zasloni s tipkovnicami, se tisti, ki z njimi delajo, pritožujejo nad zdravjem. Ugledne znanstvene študije iz severne Amerike, Evrope in Japonske, ki so proučevale te pritožbe, opozarjajo na pogoste telesne okvare, bolezni oči in posledice žarčenja. Toda oblastni organi in industrija, ki izdeluje zaslone, zaenkrat zanikajo vse te nevarnosti. V zgodovini poklicnih bolezni je takšno reagiranje že dolgo znano. Tako je bilo n.p. potrebnih 60 let, da je bil priznan škodljiv vpliv azbesta. Sedaj, v 80-tih letih, se ta zgodba ponavlja z nevarnostmi pri delu s terminali.

Najbolj priljubljena v Istri in Dalmaciji

Andrej Dvoršak

Tehnologija Investe magnet za gostince

Maj je mesec, ko v tozdu INVESTA Mercator-Tehne vlada pravo izredno stanje. Ta in prihodnja dva meseca morajo zaključiti z deli in opremljanjem vrste objektov, na katere že čakajo tuji turisti. Investe je doslej uspevalo brez omembe vrednih prekoračitev rokov, največkrat pa v pogodbenem roku ali še pred njim, dokončati dela. To ji je med poslovneži turistične srenje prineslo ugled, z njim pa tudi nova naročila. Samo za letošnje imajo podpisanih za 12 milijard dinarjev pogodb.

Zoran Janković, pomočnik direktorja tozda Investe, nam je v razgovoru kar iz rokava stresel podatke o njihovih letošnjih dosežkih. Več objektov Slovenijaturista, Motel Proteus v Postojni, upravna stavba TOK Ilirska Bistrica, restavracija pred vhodom v Škocjanske jame, Taverna v Portorožu, upravna stavba UNISTOS v Savljah, Hotel Špik v Martuljku, Grand hotel Palace Portorož — nova oprema sob.

Tu je še nov obrat hitre prehrane Mercator-Nanosa v Postojni, na katerega so v Investi še posebej ponosni, zaradi njegovega videza in tudi prometa, ki je bil že v prvih dneh nad pričakovani, svojo tehnologijo hitre prehrane pa so prodali tudi Riu v Ljubljani, ki se je odločil, da prenovi lokal.

Obrat hitre prehrane pripravljajo tudi v dvorani Cibone v Zagrebu. Končan bo pred Univerzijo, prav tako pa še štiri trgovine, ki jih v istem mestu opremlja Investa.

Ob dnevu mladosti bodo v Dubrovniku na Stradunu odprli Gradsko kafano, ki po ceni sicer ne sodi med največje objekte, je pa za Investo zelo pomembna zaradi prodora na novo tržišče. Že sedaj, ko še ni končana, se po Dubrovniku govori, da bo to najlepši lokal v mestu.

Nasploh je Investa zelo priljubljena v Dalmaciji in Istri. Tu

ustvari večino dohodka in poslovni partnerji so nanjo tako tesno navezani, da so ob novem zakonu o enem posredniku prenesli poslovanje s svojih lastnih »comercov« na Investo.

Zaupajo ji tudi najzanimivejše posle. V Puli bo opremila hotel Bistria — največjo letošnjo hotelsko naložbo v državi. Za Investo je posel vreden 2,7 milijarde dinarjev (poleg ugleda in novih referenc). Naročilo so dobili v konkurenci 12 ponudnikov!

V Rovinju je Investa konkurirala na natečaju za opremo bungalovov Potežusa Beograd, TOZD Valalta, in na natečaju je dobila tretjo nagrado (projekt M.Tomori in M.Nedeljković), kasneje pa je bil na licitaciji za izvedbo izbran prav ta projekt. Naročnik je bil z delom Investe tako zadovoljen, da ji je kasneje brez natečajev in licitacije zaupal nov posel, vreden 350 milijonov dinarjev.

Investa je v Rovinju uspela prodreti s svojo tehnologijo tako imenovanega BIFE INTEGRAL v hotele najvišje kategorije Eden, Park, Crveni otok in Montauro, organizacije Jadran Turista.

V Poreču opremljajo distributivni center — vrednost del 500 milijonov, v Umagu je vrednost del, ki jih trenutno opravlja Investa 2,5 milijardi, med njimi je najpomembnejši tržni center velik 14.000 kvadratnih metrov, v hotelu Koral pa so do roka opravili

vsa dela vredna 500 milijonov in ga že predali naročniku.

Skratka, referenc ima Investa še in še. Kaže, da je bila usmeritev v turizem in gostinstvo, pred tremi leti dobra, kajti danes predstavlja opremljanje in projektiranje upravnih ter gostinsko turističnih objektov kar 80 odstotkov vseh poslov in le še 20 odstotkov predstavlja opremljanje trgovin.

V teh treh letih so pridobili precej novih partnerjev in naročnikov, ki zadnje čase že kar sami trkajo na njihova vrata, predvsem zaradi tehnologije hitre prehrane in bife integrala. Slednji pomeni za gostince velik prihodek energije, 36 odstotkov manj zaposlenih ob enakem številu gostov, manjši prostor za kuhinjo in bolj zadovoljne goste, saj jih je v anketi kar 93 odstotkov dajalo prednost bife integralu pred klasično postrežbo!

Hitra prehrana pa si tudi vedno hitreje utira pot in Investa je doslej svojo tehnologijo prodala že desetim lokalom, ki vsi uspešno poslujejo.

Plakete za dobro sodelovanje

Konec aprila je bila na Malem Lošnju svečanost. Jadranka Mali Lošinj je praznovala 40-letnico poslovanja. Ob tej priliki je redkim poslovnim partnerjem podelila spominske plakete. Prejela jo je tudi Investa, edina izmed številnih izvajalcev investicijskih in vzdrževalnih del, s katerimi Jadranka sodeluje. Posli, ki jih bo Investa letos opravila za Jadranko, so vredni 600 milijonov dinarjev, vendar pri podelitvi plakete ni bila pomembna višina vrednosti, ampak kakovost opravljenih del.

Investa je dobila tudi zlato plaketo ob 40-letnici DO Alprem za uspešno poslovno sodelovanje. Naš toz od Alprema odkupi kar 30 odstotkov vrednosti njegove proizvodnje.

Nov računalnik in sušilnica za seno

Andrej Dvoršak

S posodabljanjem farme do večje prireje mleka

Ko so pred leti meliorirali zemljišča obrata v Grosuplju, vanj so dijo farme Boštanj, Brvace in Šmarje, je bil to šele začetek temeljite prenove vseh živinorejskih farm tozda Posestva, Mercator-Ljubljanskih mlekarn. Sedaj postopoma nadaljujejo s prenovo. Prva je na vrsti farma Boštanj.

Marko Višnar, diplomirani veterinar in upravnik obrata Grosuplje, nam je dejal, da so skupaj s strokovnjaki biotehnične fakultete ob finančni pomoči SIS za preskrbo mesta Ljubljane uspeli izdelati računalniški program za celotno vodenje proizvodnje na Boštanju.

»Programska aplikacija je prilagojena uporabi na mikroročunalniških IBM s 640 K RAM in 30 mb trdim diskom ter matričnim tiskalnikom. Uporaba programske opreme je zelo poenostavljena, obenem pa zavarovana pred zlorabo podatkov ter ne zahteva posebnega računalniškega predznanja uporabnikov,« je pojasnjeval delovanje nove naprave Marko Višnar.

»Sistemsko shemo sestavlja sedem osnovnih programskih področij (mlečnost, reprodukcija, zdravstveno stanje, prehrana, ekonomika, selekcija, vzreja mladih plemenskih živali), katerim sta dodana še modula za delo z datotekami in izhodnimi listami.

Osnovni motiv uporabe računalnika je, da program skrbi za pravočasno planiranje rejskih operacij v vsej čredi, podpira kontrolo izvajanja in preprečuje »izgubljanje krav«, kar je pogost razlog slabih proizvodnih rezultatov in celo izločanja krav iz reje. Poleg tega s poenostavljenimi postopki zahtevanih analiz stanja dosežemo preglednost stanja in omogočimo učinkovito ukrepanje.

Z uvedbo računalnika so delavci Boštanja povečali svojo lastno aktivnost, saj jim sedaj stroj daje vsakodnevne naloge. Na osnovi podatkov, shranjenih v spominu, računalnik natanko določi vse potrebne operacije za vsako kravo posebej in tako praktično organizira delo na farmi. Višnar pravi, da je prej to počel delovodja, da pa je stroj neprimerno bolj učinkovit kot človek.

»Analiza pregleda tekočih ciklusov reprodukcije nas je lani stala 200.000 dinarjev, sedaj jo imamo v eni minuti natisnjeno na list, le na gumb moramo pritisniti. Tako imamo povečan pregled nad čredo in smo pri živinorejskih delih bolj učinkoviti. Tu je kup malenkosti, ki vse skupaj veliko vplivajo na rezultate. Če vemo, da je bila lani povprečna prireja 6.099 litrov mleka po kravi in da imamo na farmi 317 krav, je jasno, kakšen vpliv lahko ima boljše ali slabše delo na dohodek. Za letos načrtujemo povečanje prireje mleka na 6.500 litrov po kravi,« poudarja Višnar.

Sama investicija v nov računalnik in potrebno opremo je stala okoli 15 milijonov dinarjev, vendar še ni zaključena. Načrtujejo še nakup tipal, s katerimi bodo merili količino mleka pri posameznih kravah ter uvedbo elektronske identifikacije krav.

Druga novost na Boštanju pa je sušilnica za seno na sončno energijo. Na 850 kvadratnih metrih bo možno posušiti 450 ton sena.

»Prej smo imeli vedno težave s sušenjem sena, ker so se pojavljale konice in ker se na vreme nismo mogli nikoli zanesti. Sedaj bomo lahko v novi sušilnici sušili tudi seno, ki bo imelo 60 do 70 odstotkov vlage,« pravi Franc Zalar, direktor tozda Posestva.

Sušilnica je grajena na principu dogretega zraka, ki ga z mo-

čnimi ventilatorji izpod strehe dovajajo pod seno in ga tako sušijo. To je prvi tovrstni večji objekt pri nas, njegova posebnost

Franc Zalar, direktor tozda Posestva

Marko Višnar, vodja obrata Boštanj

pa je, da so izkoristili za segrevanje zraka površino cele strehe.

Zmogljivost sušilnice v celoti pokriva vse potrebe po suhi krmi farme Boštanj, medtem ko je za celoten obrat (Brvace in Šmarje) premajhna in bo potrebno suho krmo mešati še s travno silažo. Vrednost naložbe je bila 110 milijonov dinarjev, od tega je 30 milijonov prispeval SIS za preskrbo mesta Ljubljane v obliki razvojne premije, ostalo pa so bila lastna sredstva tozda.

Direktor Zalar nam je še povedal, da bodo po zaključku prenove farme Boštanj vse svoje znanje in sredstva usmerili v prenovo farme Gmajnice ter tako v nekaj letih posodobili delo na vseh svojih farmah, kar je nujno, če žele biti tudi dohodkovno bolj uspešni. Slednje dokazuje podatek, da med vsemi njihovimi farmami v prvem trimesečju le Boštanj ni imel izgube ampak celo

»dobiček« pri prireji mleka — 1,48 dinarja pri litru. Povprečna izguba pri litru mleka tozda Po-

sestva je sicer bila 65 dinarjev, največja na farmi Verd — 82 dinarjev in Brvace 75 dinarjev.

Delo na farmi Boštanj sedaj načrtuje računalnik — bolj učinkovito kot prej človek

Novi računalnik na Boštanju in senik na sončno energijo so si ogledali tudi člani PO SOZD. Zanimalo jih je tudi, kako silirajo travo (na sliki)

Novosti iz tozda Agromehanike — nove proizvodne hale

J. Mrkalj, J. Stopar

V novih prostorih večja storilnost

TOZD Agromehaniko je lani prizadel požar, ki je bil največji na Gorenjskem. Kljub veliki škodi in uničenim proizvodnim ter skladiščnim prostorom, so v tozdu izredno hitro usposobili zasilne prostore za nadaljevanje proizvodnje. Zastojev praktično ni bilo in istočasno so se lotili tudi obnove proizvodno skladiščnih objektov, ki so že v zaključni fazi.

Kakšni so nadomestni objekti — proizvodno skladiščne hale

Takoj po požaru je stekla sanacija pogorišča. Po hitrem postopku je bila izdelana idejna zasnova objektov, ki je služila kot vodilo projektantu. Ta idejna zasnova je bila izdelana v tozdu skupaj z gradbenim strokovnim sodelavcem Razvojnega sektorja Mercator-KŽK Gorenjske.

Projektant Slovenija Projekt je dokaj hitro in uspešno izdelal potrebno projektno dokumentacijo za gradbeno dovoljenje kakor tudi izvedbene projekte. Nove hale imajo nekaj nad 3000 m² pokritega prostora ter nad 300 m² delno pokritih uporabnih površin. To so predvsem površine, potrebne za proizvodno montažno dejavnost ter skladišča za polproizvode in proizvode s spremljajočimi prostori.

Investitor se je odločil zelo premišljeno, da zgrajeni obstoje-

či požarni zid iz montažnih fasadnih elementov uporabi kot bodoči nosilni zid skladiščne hale in na ta način prihrani pri gradnji. Izbran je bil tudi izvajalec in dobavitelj montažne betonske konstrukcije — SGP Gorica.

Projektno in izvedbeno so objekti sodobno tehnološko zasnovani, primerni za sodobno, zahtevno tehnologijo v proizvodnji kakor tudi skladiščenju polizdelkov in izdelkov.

Kako je potekala gradnja

Dejanski pričetek del na objektih je bil 10.9.1986. leta. Glavni gradbeni izvajalec je bil Gradbenec TOZD Gradbena operativa Jesenice, dobavitelj montažne betonske konstrukcije pa SGP Gorica, krovsko kleparska dela je izvedla Termika, TOZD Perlit Zrenjanin, tlake izvaja Gradbeni finalist Maribor, elektroinštalacije R. Cunk, cevne inštalacije in prezračevanje Maček iz Kranja, te-

sarske in mizarske konstrukcije Puševac iz Voklega in slikopleskarska ter keramična dela F. Nagrič iz Kranja.

Skladiščna hala je sedaj tik pred zaključkom, ostaja le še polaganje tlakov in pleskanje ter vgraditev notranje opreme, ki bo izdelana po zamislih strokovnih sodelavcev TOZD. Gre predvsem za regalno kovinsko skladiščenje z mehaniziranimi sredstvi ter paletno klasično skladiščenje polizdelkov in izdelkov.

Drugi objekt — hala, kjer se bo odvijala proizvodnja in montaža, je tudi v zaključni fazi. V tem objektu bo orodjarna, kompresorska postaja, polnilnica viličarjev in montažna hala za vse vrste izdelkov TOZD. V njem bo možno opravljati tudi dokaj zahtevno montažo večjih vlečenih prišilnikov in škropilnic kakor tudi škropilnih garnitur, kar so dosedaj morali opravljati kar na prostem, saj niso imeli ustreznih pokritih prostorov za montažo.

Konec gradnje novih proizvodno skladiščnih hal je predviden za mesec julij. Posamezna dela so se zavlekla zaradi izredno

neugodnih vremenskih zimskih razmer, kljub temu pa predračunska vrednost ne bo prekoračena. Poizkusni zagon in tehnični pregled za poskusno obratovanje bosta opravljena že v juliju.

Novi prostori TOZD Agromehanika imajo vso opremo in tehnološko zasnovo tudi za povečanje proizvodnje z istim številom zaposlenih. Možna bo tudi sodobna proizvodnja ter montaža večjih tehnoloških sklopov; ter uvajanje novega proizvodnega programa, ki ga v TOZD razvijajo že nekaj let. Omogočeno bo raziskovalno delo ter uvajanje inovativnih izboljšav ter delno tudi raziskovalno delo in izdelava posameznih prototipov. Novi prostori pomenijo racionalizacijo in možnost za dvig storilnosti, saj bodo skrajšane poti od skladišč do proizvodnje in montaže kakor tudi posodobitev montaže po novem tehnološkem pristopu. Delno bo tudi zmanjšana poraba energije in drugih odvisnih stroškov.

Nova pridobitev je velikega pomena za TOZD Agromehaniko, ki bo lažje snovala razvojne možnosti v prihodnje.

Odnos do kupcev in kakovost pogojev uspeha

Jasim Mrkalj

Vsi poslovno servisni centri Agromehanike

Pri sodobnem trženju je potrebno lastne izdelke, storitve in poslovno informacijo ponuditi ter prezentirati kar najbliže potencialnemu kupcu. Že animiranje trga je del ponudbe, ki lahko rodi poslovni sadež, zelo pomembno pa je tudi pridobiti zaupanje kupca.

Vse to je bilo vedno vodilo TOZD Agromehanike iz Kranja, ki kljub občutni gospodarski krizi in padcu kupne moči, tako družbenega, kakor tudi individualnega sektorja, uspeva plasirati na domačem in tujem trgu vso svo-

jo proizvodnjo škropilne tehnike in kmetijsko obdelovalne mehanizacije ter drugih izdelkov. Agromehanika je prisotna preko svojih poslovno servisnih centrov, kakor tudi preko centrov za zastopanje ali v trgovski mreži

vseh večjih trgovskih organizacij, ki se ukvarjajo s prometom kmetijskega mehanizacije.

Povpraševanje kupcev po izdelkih te TOZD, ki je vodilni proizvajalec škropilne tehnike v SFRJ in med večjimi proizvajalci po obsegu proizvedenih enot v Evropi, je dokaj veliko. To je tudi dokaz, da v TOZD s prizadevnim delom in skrbjo za večjo kvaliteto ter s spremljanjem sodobne tehnologije, kakor tudi s skrbjo

za inovacije na svojih izdelkih, uspevajo pridobiti zaupanje vseh kmetovalcev v SFRJ in tudi na zahtevnih zahodnih tržiščih. To kažejo rezultati izvoznega poslovanja v preteklem letu. Kljub vsem restrikcijam in nemotiviranosti našega gospodarstva za izvoz v TOZD Agromehaniki ostajajo zvesti izvoznim usmeritvam, dvigu produktivnosti, kvalitete in uvajanju tehnološko inovativnih izboljšav.

Prodajni centri Agromehanike

Pred desetimi leti, ko se v TOZD odločili za proizvodni program škropilne tehnike, so sočasno snovali tudi lastno prodajno mrežo. Z leti, ko je proizvodnja naglo naraščala in ko so prihajala priznanja za vrhunsko kvaliteto in inovativne tehnološke izboljšave (TOZD Agromehanika je dobila na vseh večjih in pomembnejših kmetijskih sejmih v Jugoslaviji že 50 zlatih medalj in medalj za inovacijo ali priznanje za kvaliteto), se je pokazala potreba približati kupcu popoln izbor proizvodov rezervnih delov in servisnih uslug.

Da so izdelki tega proizvajalca bili zelo iskani je kazalo tudi to, da so kupci prihajali iz najbolj oddaljenih krajev v Jugoslaviji v Kranj, tudi zato, ker so zaupali v kvaliteto in zanesljivost izdelkov. Ob trgovinah in prodajno servisnem centru v Kranju je bil ustanovljen prodajno servisni center v Mariboru, ki ga letos posodablja. Gre za novogradnjo sodobnega centra na stari lokaciji in po vseh napovedih bo ta sodobni trgovsko servisni center odprt v mesecu juliju. Bo tretji največji ob že zgrajenem sodobnem prodajno servisnem centru v Hrastju v Kranju, kjer je tudi sedež TOZD. V Kranju je še ena trgovina Agromehanike v samem centru Kranja v neposredni bližini Trga revolucije.

Skoraj istočasno je v zelo razvitem kmetijskem predelu v Slavoniji v Bjelovaru odprt večji prodajno servisni center, ki se iz leta v leto posodablja in širi ter v Križevcih, kjer TOZD že v tem letu načrtuje izgradnjo večjega sodobnega prodajno servisnega centra. Ta dva centra, ob novo odprtem centru v Pakracu, naj bi pokrivala potrebe vseh odjemalcev izdelkov TOZD na Hrvaškem, ob poslovno tehničnem sodelovanju vseh večjih organizacij, ki se ukvarjajo s prometom kmetijske mehanizacije.

Še pozneje je bil kupljen in posodobljen večji objekt prodajno servisnega centra v Baru. Ta center naj bi pokrival potrebe Črne Gore in Dalmacije.

V zadnjih treh letih smo uspeli še prodajno servisni center v Bosni in Hercegovini, v Derventi, ki ima bogato kmetijsko pridelovalno zaledje. Potrebno je omeniti, da je na isti lokaciji, kjer imamo mi prodajno servisni center še tudi distribucijski center M-Ljubljanskih mlekarn. Ne nazadnje je interes tozda bil, da v Vojvodini, ki je najbolj kmetijsko zanimiva pokrajina, pridobi ustrezen prostor za prodajno servisni center. Poslovni dogovori z lastnikom poslovnih prostorov PIK Sirmium RO Sloga v Pečincih so bili zaključeni v preteklem letu in v tem letu že uspešno deluje novi prodajno servisni center. Ta najnovejši center ima okoli 200 m² pokritega poslovnega prostora in okoli 1200 m² odkrite razstavno skladiščne površine.

Center Pečinci je v bližini Rume v Sremu, kjer je osrčje žitornodnega sremskega pridelovalnega kmetijskega področja. Sirmium pa sodeluje tudi s SOZD MERCATOR-KIT. V centru v Pečincih so zaposleni 4 delavci, planirani promet je milijarda dinarjev letno, kar bo po napovedih prvega tromešeca tudi doseženo.

Vsi ti centri so del proizvodno prodajne celote v TOZD Agromehaniki. Vse naštetost še ni dokončna organizirana prodajno servisna mreža, saj že sedaj snujejo nove centre, kjer bodo kupcem postregli s svojim popolnim izborom izdelkov, kakor tudi s svojimi servisnimi storitvami.

Potrebno bo na vseh večjih kmetijskih področjih odpirati lastne prodajno servisne centre in nadaljevati s sklepanjem sporazumov z organizacijami, ki bodo zastopale Agromehaniko.

TOZD Agromehanika si tudi prizadeva razvijati poslovne odnose z vsemi proizvajalci kmetijske mehanizacije v SRS in SFRJ, saj so že sedaj generalni zastopniki Tovarne traktorjev »Tomo Vinković« iz Bjelovara za SRS in Tovarne »IMT« Beograd z zahodni del SRS. V zadnjem času se TOZD poslovno povezuje s slovenskimi proizvajalci kmetijske mehanizacije (SIP Šempeter in drugimi), kakor tudi s proizvajalci spremljajoče opreme kot je na primer Sava Kranj, pri programu različnih izdelkov iz gume za potrebe kmetijske mehanizacije.

TOZD Agromehanika je s svojimi izdelki prisotna skoraj na vseh celinah sveta razen Avstralije. V tem kolektivu že snujejo dopolnilne proizvodne programe, katere bo mogoče uresničiti ob dokončani izgradnji novih proizvodno skladiščnih hal v Kranju.

Sedež tozda Agromehanika v Hrastju 52 a pri Kranju

Paviljon v Novem Sadu, kjer je tudi prodajno servisni center v sestavu novosadskega sejma

Prodajno servisni center v Baru v Črni Gori

Prodajni servisni center v Hrastju

Začasni podatki o poslovanju SOZD MERCATOR-KIT

Vsi sestavljenci periodičnega obračuna za 1. četrtletje letošnjega leta so imeli obilo težav zlasti zaradi spremenjenega sistema obračuna, nekaj drugega vrednotenja posameznih ekonomskih kategorij (AM, obresti, zaloge...), posebne težave pa povzročajo zaradi teh sprememb neprimerljivost posameznih elementov glede na enako lansko obdobje.

Zato so objavljeni podatki za informativno rabo, saj boste delegati in poslovodni delavci dobili dokončne rezultate (točne) z analizo poslovanja, ko bo ta pripravljena in razposlana v začetku junija meseca.

Za splošno predstavitev obsega poslovanja podajamo le nekatere podatke, vseh ob zaključku redakcije namreč še nimamo.

Bralci ste nas opozorili, da nismo ob analizi poslovanja v lanskem letu prav nič obdelali poglavje o osebnih dohodkih; prav ti so namreč za večino delavcev najbolj zanimivo poglavje ob priliki razprave o gospodarjenju in to ne le štirikrat letno, ampak dosti večkrat.

Zlasti »zamrznjene plače«, za katere je ZIS določil mero po izplačanih OD v zadnji četrtini leta, so sprožile številna vpraša-

nja, nemire med ljudmi in glavobole ob prenehanju divji rasti OD, danih je bilo pa dosti manj odgovorov, kot bi pričakovali.

Zato smo se odločili, da kljub časovnemu odmiku ponovimo

ugotovitev iz analize poslovanja sozda in njegovih članic.

V letu 1986 je bilo razporejenih za osebne dohodke skoraj 39 milijard dinarjev, to je 143 % več kot leto poprej. Pri tem je

bilo izplačanega v povprečju 115.702 din mesečno čistega OD na delavca, ali 133 % več kot leto poprej. V primerjavi z mesečnim čistim OD so imeli delavci v gospodarstvu SRS 4.866 din več kot pa delavci v SOZD.

Nekateri posamezni elementi iz periodičnega obračuna

Element	31. m a r c a		Indeks 87/86
	1986	1987	
- AM (min. + poveč. + reval.)	1.588,208.793	3.143,838.888	198
- revalorizacija osnovnih sred.	-	26.497,001.239	-
- revalorizacija surovin	-	4.171,448.719	-
- revalorizacija proizvodov	-	2.367,088.601	-
- revalorizacija AM	-	351,651.426	-
- prihod. od obresti za din. terjat.	-	3.543,821.959	-
- obračunani čisti osebni dohodki	3.808,830.689	8.849,049.396	232
- obračunano nadomestilo OD (bolezni)	114,237.767	328,020.388	287
- izplač. čisti OD in nadomest.	4.297,183.801	10.382,939.340	242
- povpreč. štev. zaposl. po urah	19.764	19.076	97
- povpreč. štev. zaposl. konec mes.	20.465	19.753	97
- zaloge surovin	9.054,693.973	14.785,321.272	163
- zaloge pridelkov	2.815,823.693	6.097,284.237	217
- zaloge gotovih izdelkov	1.746,627.656	4.323,938.546	248

Poslovni rezultat med letom — bilanca uspeha

Element	31. m a r c a		Indeks 87/86
	1986	1987	
Celotni prihodek	94.561,329.899	199.361,929.468	211
Porabljena sredstva	83.259,649.236	174.064,552.093	209
Dohodek	11.301,677.396	25.297,377.374	224
Del ČD za osebne dohodke	5.911,159.426	14.311,298.900	242
Del ČD za poslovni sklad	1.635,445.234	2.036,935.077	125
Del ČD za rezervni sklad	368,149.634	827,116.651	225
Izguba	353,416.034	917,154.457	260

V pomoč strokovnim službam in disciplinskim komisijam
Marko Schaup, dipl. pravnik

PRAVNI TOLMAČ

**Jezik v postopku pred samoupravnimi organi
OZD in pravica delavca do tolmača ter prevoda
odločb**

Glede na to, da je v organizacijah združenega dela, ki so članice SOZD MERCATOR-KIT, zaposleno večje ali manjše število delavcev, ki niso slovenske narodnosti, bi rad opozoril na Odločbo Sodišča združenega dela SRS (Sp 1081/85-3 z dne 18.7.1985), ki obravnava problem uporabe jezika v postopku pred samoupravnimi organi oziroma pravico do prevoda posameznih odločb.

Predlagatelj je vložil na sodišču zahtevo za razveljavitev posamičnih aktov samoupravnih organov OZD, ker jih ni prejel v prevodu (prevedene v njegov jezik). Sodišče je zahtevek predlagatelja zavrnilo in v obrazložitvi odločbe navedlo:

OZD, udeleženka v postopku, v Pravilniku o delovnih razmerjih ni določila, da ima delavec, ki ne razume slovenskega jezika, pravico do tolmača oziroma prevajalca. Glede nato je treba upoštevati določila člena 184. Zakona o delovnih razmerjih (prečiščeno besedilo — Ur. list SRS 24/83), ki določa:

Če samoupravni splošni akt ne ureja postopka, ali pa ne ureja v celoti, se v postopku za varstvo pravic in ugotavljanje odgovornosti pred organi v temeljni organizaciji uporabljajo določbe, ki veljajo za postopek pred sodišči združenega dela.

Tako je potrebno v skladu z 2. odstavkom 24. člena Zveznega zakona o sodiščih združenega dela smiselno uprabit določbo, da ima delavec, ki ne razume slovenskega jezika, v postopku pred samoupravnimi organi pravico do tolmača, nima pa pravice do prevedenih odločb (da se mu mora vročiti odločba, prevedena v njegov jezik).

Prvi odstavek 103. člena Zakona o pravnem postopku določa, da se vsa vabila, odločbe in dru-

ga sodna pisanja pošiljajo strankam in drugim udeležencem v postopku v jeziku naroda, ki je v uradni rabi pri sodišču. Ker se pred samoupravnimi organi OZD — udeleženke v postopku uporablja slovenski jezik, se delavcu vročajo odločbe v slovenskem jeziku.

Nesreča pri nogometu ni nesreča pri delu

Ne gre za nesrečo pri delu, če se je delavec poškodoval pri nogometu, ki so ga delavci igrali po lastni pobudi med odmorom na dvorišču delovne organizacije.

(Odločba Sodišča združenega dela SR Slovenije, opr. št. Sp 956/86 z dne 29.8.1985)

V danem primeru ni šlo za organizirano rekreacijo ali rekreacijo, ki bi bila izrecno dovoljena s strani tozda. Ker si je predlagatelj samovoljno izbral način rekreacije, in sicer na površini, ki ni namenjena igri, mora sam nositi posledice nesreče.

Tozda bi bil delavcu odškodninsko odgovoren, če bi bila rekreacija ustrezno organizirana ali vsaj izrecno dovoljena, tozda pa ne bi poskrbel za ustrezno opremo delavcev ali iskal tak način rekreacije med odmorom, pri katerem se ne bi mogle primeriti take poškodbe.

Odgovornost za škodo, ki jo je delavec utrpel zaradi pretepa, ki je nastal zaradi osebnih sporov v prostorih delovne skupnosti

Do prepira in tudi fizičnega napada sodelavca je prišlo nesporno v prostorih delovne skupnosti, toda škode, ki jo je utrpel predlagatelj (poškodovani delavec), ni mogoče šteti kot škodo, ki bi nastala na delu ali v zvezi z delom. Delovna skupnost sicer mora zagotoviti svojim delavcem varno delo, vendar tega ne more storiti, če sam delavec povzroči prepir s sodelavcem oziroma v določeni meri izziva fizično obračunavanje.

Nedvomno je šlo za povsem osebni spor med obema sodelavcema, v sporu pa je aktivno sodeloval tudi sam predlagatelj. Glede na to, da do sedaj do takega ali podobnega dogodka med sodelavcema ni prišlo in tudi ne izhaja, da bi bil delavec, ki je poškodoval predlagatelja, napadalen ter da bi že povzročil škodo drugim sodelavcem, ni mogoče naložiti udeleženi delovni skupnosti za škodo. Ker je šlo za osebno obračunavanje, ki ni imelo prav nobene zveze z opravljanjem dela in ki ni bilo povezano z uveljavljanjem ukrepov za varstvo pri delu ali z odgovornostjo delovne skupnosti, da zagotovi predlagatelju varno opravljanje dela, sledi: **Delovna skupnost ni odgovorna za škodo, ki jo je utrpel delavec zaradi pretepa, ki je nastal zaradi osebnih sporov v prostorih delovne skupnosti.**

(Odločba sodišča združenega dela SR Slovenije, opr. št. Sp 1305/84 z dne 4.10.1984).

Angelca Horvat — kmet.inž., Šentjernej

Kdaj kositi, da bo krma najboljša?

V zadnjih dveh letih so kmetje zgradili zelo veliko silosov. Na številnih kmečkih gospodarstvih se je tako uveljavila koruzna silaža. Krmljenje koruzne silaže pa je uspešno samo, če jo pravilno dopolnimo z beljakovinami, vitamini in minerali.

Najcenejše beljakovine lahko pridelamo doma na travnikih in njivskih površinah. Vendar pa vsakoletne analize kažejo, da pridelamo na travnikih zelo slabo krmo. Vzroki so predvsem v prepozni košnji in nepravilnem spravilu.

Največ hranilnih snovi, zlasti beljakovin, je v mladi travi in detelji. V začetku letenja vsebuje trava v suhi snovi tudi do 18 % beljakovin, v začetku cvetenja le še 12 %. Na žalost se pri nas po stari navadi pokosi večino travnija šele v cvetenju, taka trava pa vsebuje le še 8 % beljakovin. Od letenja naprej postaja trava vse bolj slamnata. Z zapoznelo košnjo izgubimo lahko polovico in še več že ustvarjenih hranilnih snovi, zlasti beljakovin. Zato s košnjo nikdar ne odlašajmo z mislijo, da bo pozneje večji pridelek in bolj stanovitno vreme.

Če pa so bili travniki zadostno in pravilno pognojeni, jih bo potrebno pokositi najpozneje do 20. maja. Z zgodnjo košnjo se izognemo tudi obdobju slabega vremena, ki se ponavadi začne konec maja.

V prvi dekadi maja so temperature kljub lepemu vremenu še razmeroma nizke. Pri zgodnji košnji je zato potrebno izbrati način spravila, kot so siliranje trave ali dosuševanje na prevetralni napravi.

Z vključevanjem večjih količin dobre travne silaže v zimske obroke za govedo, bomo lahko precej izboljšali proizvodnjo. Zaradi bolj izravnanih krmnih obro-

kov pa bo tudi manj plodnostnih težav pri kravah. Če želimo pridelati dobro travno silažo, moramo poleg zgodnje košnje upoštevati še pravilno uvelost trave in pravilno zapiranje silosa.

J. Mrkalj-Kadmus

AFORIZMI

Vsega smo že sili, kljub temu pa nam že pošteno kruli v trebuhu

★

Ni tako vroče ljubezni, ki je ne more ohladiti zakonska zveza

★

Denar je sveta vladar, razen dinarja!

★

Millijarderji v socializmu predstavljajo temelje novi družbi. Ali bo to novi komunizem? — Ne razumem, da je nekaj dežel z gnili kapitalizmom tako blizu komunističnega ideala.

★

Čeprav imajo vse, hočejo še, da jim verjamemo

Odločba o uvedbi statističnega raziskovanja
Iz statističnih pregledov v sozdu

Prodajni in skladiščni prostori blagovnic in samopostrežnih trgovin od leta 1977 do 1987 v SOZD MERCATOR-KIT

Na podlagi 14. člena Zakona
o statističnih raziskovanjih, ki
imajo pomen za vso državo (Ur.

list SFRJ št. 13/73, 9/76 in
63/86), v zvezi z odločbo pod
zaporedno št. 10/8 oddelka sta-

tistika notranje trgovine iz pro-
grama statističnih, za vso drža-
vo pomembnih raziskovanj za
leto 1987, ki je sestavni del
odloka o določitvi programa
statističnih raziskovanj za leto
1987 (Ur. list SFRJ št. 60/86) iz-
daja direktor Zveznega zavoda
za statistiko odločbo o izvedbi
statističnega raziskovanja PO-
ROČILO O PRODAJNIH ZMO-
GLJIVOSTIH V TRGOVINI NA
DROBNO. To poročilo TRG -
41 bo izvedeno do 31. maja
1987. Poročilo morajo sestaviti
tudi vse naše trgovske in druge
organizacije in skupnosti, ki so
na območju SR Slovenije opra-

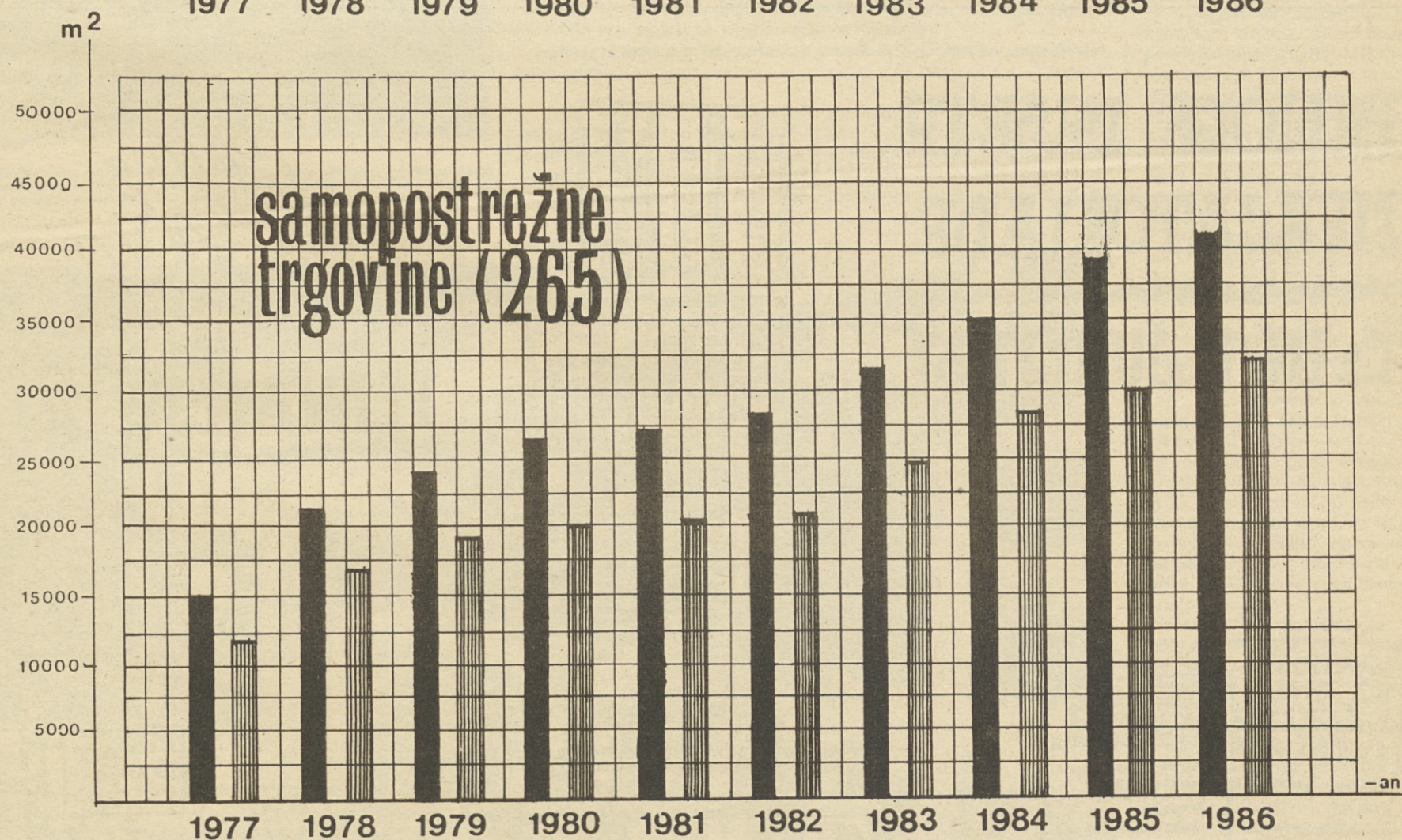
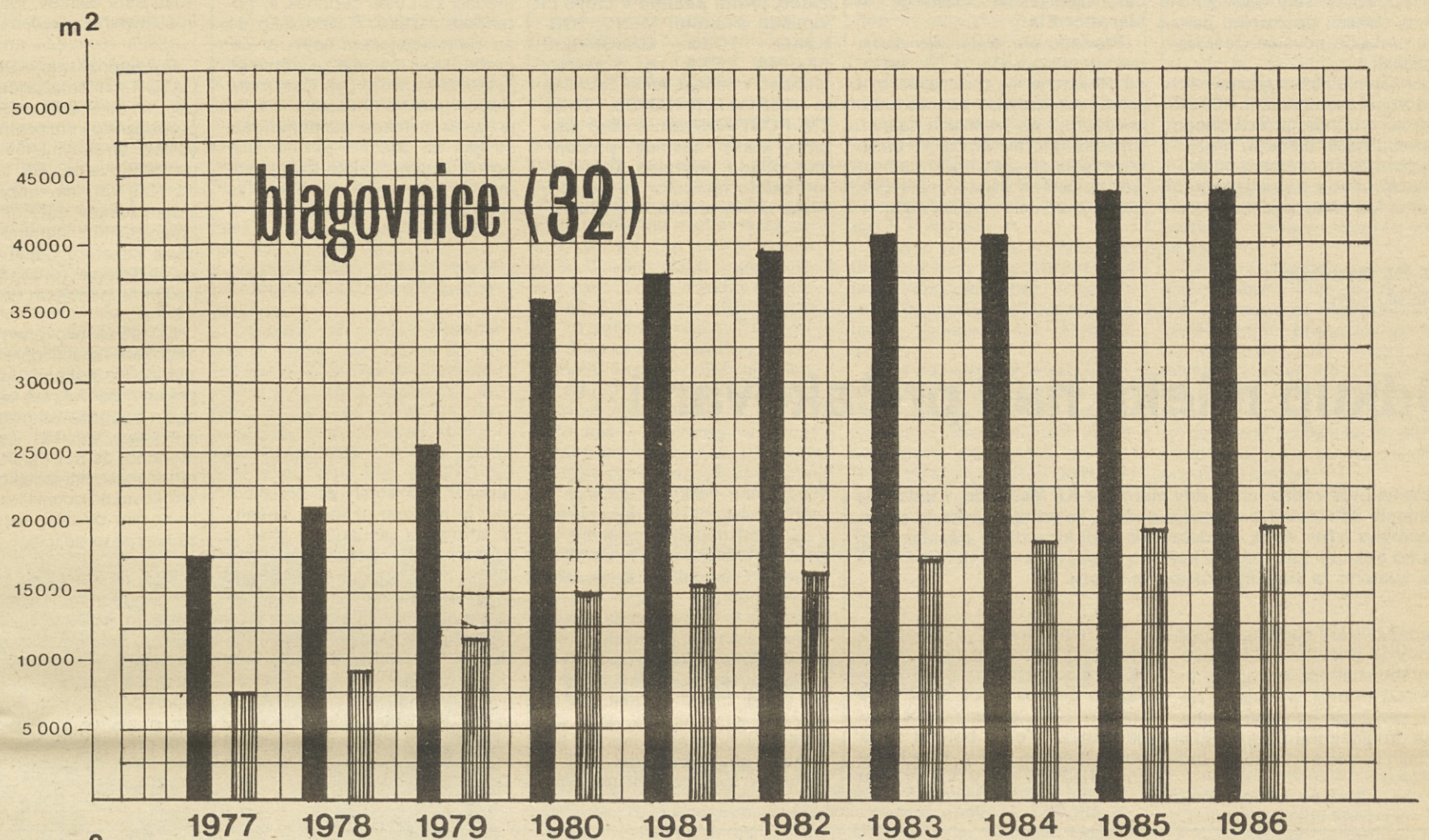
vljale dejavnost trgovine na
drobno v letu 1986. Pri izpolnje-
vanju poročila TRG - 41 mora-
te obvezno prebrati priložena
statistična navodila, obrazce pa
dostaviti Zavodu za statistiko
SR Slovenije do predpisanega
roka.

Za ponazoritev trenutnega
stanja prodajnih in skladiščnih
površin oziroma prostorov bla-
govnic in samopostrežnih trgo-
vin v sozdu MERCATOR-KIT pa
prikazujemo obdobje zadnjih 10
let od nastanka sozda. Zadnje
raziskovanje prodajnih in skla-
diščnih površin je bilo opravlje-
no leta 1984. Po podatkih, ki jih

imamo na razpolago iz leta
1984, je bil povprečni prodajni
prostor v blagovnicah pri MER-
CATOR-KIT 1.431 m², v SR Slo-
veniji 1.7611 m², v SFRJ 1.931
m² v samopostrežnih trgovinah
pri sozdu MERCATOR-KIT 157
m², v SR Sloveniji 153 m², v
SFRJ pa 145 m² na poslovalni-
co.

Po popisu v maju letošnjega
leta bo po vsej verjetnosti sta-
nje precej spremenjeno. Na raz-
polago nam bodo še nekateri
drugi podatki, kar nam bo kori-
stilo za obdelavo ob koncu leta
1987.

Kancijan Hvastija

legenda

prodajni
prostori

skladiščni
prostori

M na spomladanskem Zagrebškem velesejmu

Maja Hočevar

Odličja mesni industriji Mercatorja

Zaradi visoke podražitve uslug in najemnine za prostor na Zagrebškem velesejmu, je bila prisotnost našega sozda na spomladanskem Zagrebškem velesejmu skoraj do dneva otvoritve vprašljiva. Vsem pripetijam navkljub smo na tej največji sejmski prireditvi v državi le sodelovali.

Že po tradiciji so vsi spomladanski Zagrebški sejmi manj obiskani kot jesenski, vendar kljub temu na našem oddelku obiskovalcev, tujih in domačih, ni manjkalo. Koliko je bilo sklenjenih koristnih poslov in dogovorov z novimi in stalnimi poslovnimi partnerji, pa bodo povedali naši komercialisti.

Na našem stalnem razstavnem prostoru, ki meri približno 400 m² sicer ni mogoče proizvodnega programa naših delovnih organizacij predstaviti na posebno izviran način. vendar so se aranžerji, tokrat iz MIP Ptuj in iz tozda Sa-

vice, potrudili ter razstavljeno blago učinkovito in lepo aranžirali. Na svojih razstavnih prostorih, povezanih z osrednjim sozdovskim, pa so se še samostojno predstavile Mercator-Emba, Mercator-Ljubljanske mlekarne in Mercator-Eta.

Prevladovalo je mnenje, da na nobenem področju ni bilo novosti. Res pa je, da proizvajalci oziroma razstavljalci novosti raje predstavijo na jesenskih sejmih. Splošna ugotovitev pa je, da je spomladanski Zagrebški velesejem nekakšen uvod v jesenskega, ki je v vseh pogledih bolj ži-

vahen, bolj uspešen in, kar je najpomembnejše, bolj posloven.

Kljub tem ugotovitvam pa je bil MERCATOR-KIT na nekem področju tokrat še posebej uspešen. Kar lepo število odličij so za kakovost prijavljenih izdelkov prejeli: **MERCATOR-MESNA INDUSTRIJA LJUBLJANA za: bloško klobaso, kuhano šunko v ovitku, Mercatorjev domači želodec, jetrno pašeto v črevu in klobaso s sirom; MERCATOR-KŽKG, TOZD MESOIZDELKI ŠKOFJA LOKA za: krvavico, klobaso v zaseki, loški čebriček in MERCATOR-NANOS, TOZD TMI POSTOJNA za: kraško panceto, kraški zašinek, postojnsko rulado, klobaso kokodak, mortadelo Mercator, mortadelo Pivka in mortadelo Postojna.**

Nove medalje tozda Mesoizdelki Škofja Loka

Jasim Mrkalj

Več pozornosti embalaži

Iz leta v leto se več zbirka medalj in priznanj tozda Mesoizdelki iz Škofje Loke. Že vrsto let loški mesarji preverjajo svoje znanje in kakovost izdelkov pred različnimi komisijami za ocenjevanje mesnih izdelkov na kmetijskih in živilskih sejmih.

Aprila so dobili na Gorenjskem sejmu dve zlati medalji za kakovost svojih izdelkov, ki tudi na drugih sejmih dobivajo visoka priznanja. Tokrat so dobili zlati medalji za Loški čebriček in gorenjsko zaseko. Ravno tako so na spomladanskem sejmu v Zagrebu dobili medalje za vrhunsko kvaliteto za Loški čebriček, krvavico in gorenjsko zaseko. Bilo bi prav, da v tozdu začnemo razmišljati za zaščito tipičnih blagovnih znamk kakor tudi posameznih izdelkov, ki so tipični za regijo in samo Slovenijo.

Morali bomo tudi sodobno oblikovati tipiko vsakega izdelka, ki bo imel vse značilnosti SOZD, DO in TOZD. Večji poudarek bo potrebno nameniti izbiri ustreznosti barv ovitkov, folij, črkovnih in slikovnih znakov.

Pred združitvijo v SOZD MERCATOR-KIT smo pričakovali več pomoči od Studia za ekonomsko propagando in njihovih oblikovalcev ter strokovnjakov za trženje ter oblikovanje. Na žalost smo dosedaj od tam dobili premalo idej in rešitev, zato smo v tozdu Mesoizdelki z lastnimi močmi izdelali nekatere nujne pripomočke za trženje (prospekt, plakat, reklamne panoje in drugo).

Morda bi bilo prav, da so vsi nagradjeni izdelki opremljeni tudi z vidnimi oznakami, da gre za nagrajene izdelke, saj bi tudi na ta način pospeševali prodajo posameznega izdelka. Zavedati se moramo, da potrošnik ni informiran o vrednosti izdelkov, ki so jih strokovnjaki ocenili kot vrhunske in so jim dodelili zlato, srebrno ali bronasto odličje.

Tudi na ravni DO M-KŽK Gorenjske bi morali razmišljati o podobnem oblikovanju lastnih izdelkov, kakor tudi o oblikovanju embalaže in sodobnega komuniciranja s kupci in odjemalci naših izdelkov. Pogosto tudi zamočimo pomembne pridobitve kakor tudi priznanja in širše potrošniške javnosti sploh ne obveščamo o tem.

Iz M-KZ Medvode

Franc Mihovec

Odkup mleka nad pričakovanji

Glavna proizvodna usmeritev Mercator-KZ Medvode, v katero je včlanjenih 650 kmetij z območja občine, je prireja mleka in mesa. Pomembne tržne viške predstavlja tudi krompir in pšenica, lani pa smo odkupili tudi manjšo količino prašičev, ovac, plemenske živine, kumaric za vlaganje, koruze in ribeza.

Zadnji dve leti namenjamo več pozornosti pridelavi industrijskega in semenskega krompirja. Industrijski krompir prodajamo Heliosu, semenski pa preko Semezarne drugim porabnikom. Nekaj zgodnjih sort in sorto Desire tudi izvažamo.

Če smo lahko s pridelavo krompirja zadovoljni, pa to ne velja za odkup goveda in pšenice. Odkup goveda je bil sicer večji kot leta 1985, a manjši, kot smo ga planirali. Toliko bolj pa se je povečal odkup mleka, ki je bil za 15 odstotkov večji kot v letu

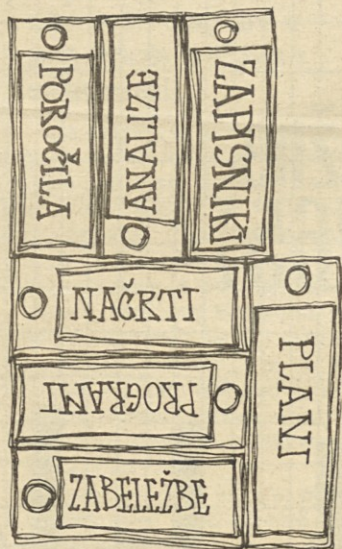
1985. Tako veliko povečanje je rezultat vlaganj v gradnjo hlevov v minulem obdobju, selekcijskega dela, ureditve mreže zbiralnic za mleko ter dela pospeševalne in veterinarske službe. Največ zaslug za to imajo seveda kmetje — rejci živine, ki jim mleko predstavlja redne mesečne prihodke.

Medtem ko so indeksni kazalci pri prireji mleka ugodni, pa ne moremo mino dejstva, da je dohodkovni položaj živinorejce kot panoge neugoden. Vse večji je razkorak med cenami reproma-

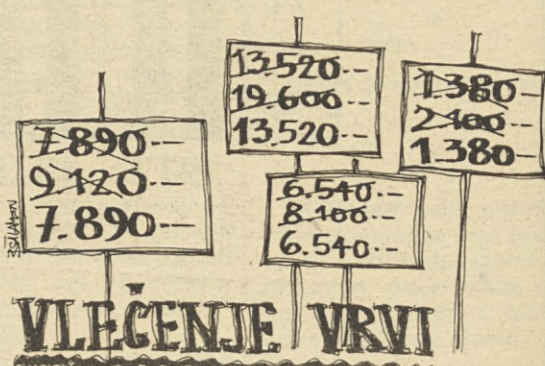
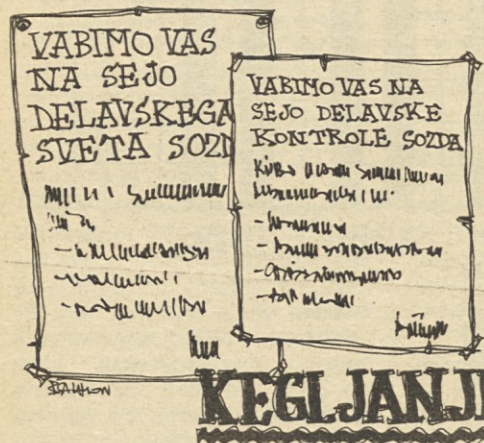
terialov, potrebnih za proizvodnjo, in mlekom oziroma mesom. V letošnjem januarju je kmet z vsakim litrom mleka pridelal tudi 43,50 dinarja izgube, družbene mlečne farme pa kar 72,50 dinarja, medtem ko so pri mladem pitanem govedu rejci izgubili 304 dinarje pri vsakem kilogramu, družbene farme pa 44 dinarjev.

Kako dolgo bo kmetijstvo še vzdržalo takšne pritiske in nesorazmerja, je vprašanje, ki si ga vse bolj pogosto zastavljamo. Dolgo zagotovo ne!

PANOGE DESETE
MERCATORIADE
13. IN 14. JUNIJ 1987

NANIZNI TENIS

Nove brazde

Dr. Marija Rajčević, dipl.kmet.inž.

Pomen mlečne tolšče in dejavniki, ki vplivajo nanjo

Mlečna mast ni le pomembna sestavina mleka, temveč tudi pomembna postavka za plačevanja mleka, saj je bila desetletja celo edini kriterij za vrednotenje — plačevanje mleka. Medtem ko so mnogo razvite države na osnovi novih tehnologij in prehrabnih spoznanj razvile in uveljavile tudi druge enakovredne kriterije vrednotenja mleka, npr. količino beljakovin ali vsebnost suhe snovi brez maščobe v mleku, velja pri nas še vedno kot najpomembnejši — vendar ne več edini — kriterij za plačevanje mleka količina mlečne masti.

Od vseh sestavin, ki predstavljajo kemično kakovost mleka, sta s prehranskega, tehnološkega in ekonomskega stališča najpomembnejši beljakovina in maščoba, čeprav ne smemo zanemarjati ostalih sestavin (mlečni sladkor, minerale, vitamine, encime). Količina teh sestavin v mleku ni konstantna, pod vplivom različnih dejavnikov se nenehno spreminja.

Vendar pa je mlečna mast najbolj variabilna sestavina mleka. Na njeno koncentracijo vpliva mnogo dejavnikov: 60 do 80 % je višina mlečne tolšče odvisna od genetskih zasnov, 20 do 40 % pa nanjo vplivajo drugi dejavniki kot prehrana, pasma, starost živali, faza laktacije, letni čas, zdravstveno stanje, itd.

Prehrana, t.j. kakovost krme in

sestava krmnih obrokov pogojuje, če bo mleko imelo toliko tolšče kot jo žival more proizvesti glede na prirojene genetske sposobnosti. Ugotovljeno je, da morejo posamezne komponente krmnih obrokov vplivati depresivno na odstotek masti v mleku. Pri nas imamo veliko problemov s prenizkim odstotkom masti v mleku, zlasti pri visokoproduktivnih molznicah, ki morajo v obroku dobivati veliko močne krme in pri molznicah na poletnih krmnih obrokah.

Ovisno od pasme vsebuje kravje mleko med 3,6 in 6,1 % maščobe. Za Slovenijo je ugotovljena povprečna tolšča 3,7 %. Sicer pa navajajo avtorji, da imajo pasme, ki prevladujejo tudi pri nas: lisasta 4,01 % tolšče, rjava 3,87 % ter črna bela od 3,40 %

do 4,00 % mlečne masti. Za primerjavo lahko navedemo tudi podatke na družbenih farmah našega sozda, kjer so pri kravah črno bele pasme dosegli v preteklem letu v povprečju 3,54 %, 3,61 % in 3,72 % masti v mleku.

Poleg genetskih sposobnosti, pasme in prehrane je pomembnih še vrsta drugih dejavnikov. Domači in tuji avtorji npr. ugotavljajo, da imajo najvišjo mlečnost na krmni dan in z največ masti v standardni laktaciji krave, ki telijo pozimi in spomladi.

Znano je, da vsebuje mleko pri večerni molži za povprečno 0,3 % več masti kot mleko jutranje molže. Vsebnost masti v mleku niha tudi med samo molžo; najnižjo tolščo ima mleko na začetku in do sredine molže, potem pa se količina masti naglo povečuje, tako da imajo zadnji izmolzki tudi 2 do 3-krat višjo tolščo kot na začetku molže. To je pomembno tako za kontrolo proizvodnosti kot za določanje »komercialne« tolšče oziroma korektnost vzorčenja.

Pri nas analiziramo vsebnost masti v mleku po dveh poteh. S kontrolo proizvodnosti ugotavlja-

mo mlečnost in določamo mlečno mast za vsako kontrolirano kravo. Te podatke uporabljamo za rodovništvo in selekcijo.

Druga pot je določanje »komercialne« tolšče, kjer strokovni delavci področnih mlekarin ali drugi pristojni delavci jemljejo vzorce zbranega mleka za določanje »komercialne« tolšče in jih oddajo v laboratorije v analizo.

Rezultati analiz na vsebnost sestavin, ki so osnova za plačevanje mleka, so pomembni za pridelovalce in predelovalce mleka. Ugotovljena količina masti v posameznih vzorcih mleka pri nas pa je večkrat na spodnji meji sprejemljivosti, saj se srečujemo s podatki o njeni koncentraciji pod 3 % in nad 6 %.

Dvojno vzorčenje in analiziranje mleka ne le da povečuje stroške, primerjava obeh podatkov pogosto pokaže velike razlike, za katere pogosto ne najdemo vzroka.

Pred nekaj leti je kmetijski inštitut ugotavljal na področju treh kmetijskih zadrug v Sloveniji razlike med komercialnimi in rodovniškimi vrednostmi za vsebnost masti in ugotovil razlike, ki

pa niso bile statistično signifikantne. Gotovo je za objektivno oceno potrebno večje število analiz in še na več področjih, saj v Sloveniji analizira mleko kar 22 laboratorijev.

Napačen rezultat o vsebnosti masti lahko dobimo pri napačnem vzorčenju ali pri napačni analizi mleka v laboratoriju. Ni še dovolj, da vzorce mleka jemlje usposobljena — strokovna oseba, vzorec mora biti od odvzema prek zbiranja zaščiteno pred kvarjenjem. Pomembno vlogo pri tem ima tudi pogostnost jemanja vzorcev; posamezne države imajo glede pogostnosti jemanja za določevanje kakovosti mleka za komercialne namene različne predpise, vendar nekatere zelo stroge.

Sodobne metode glavnih sestavin mleka, ki so že uvedene tudi pri nas, s še bolj doslednim spoštovanjem predpisov ustreznih pravilnikov, na celotni poti mleka od krave do potrošnika, kar pomeni tudi od pridelovalca do predelovalca, lahko zmanjšajo nekatere pomisleke bodisi v korektnost jemanja vzorcev ali v pravilnost analize.

Direktor M-KZ Ljubljana, ing. Jože Tanko, ki je obrazložil priznanja v Podpeči, ing. Metod Marolt, ki je ocenil napredek pri vzreji plemenskih žrebc, in predsednik tamkajšnje krajevne skupnosti, Janez Cerk, ki je odprl slovesnost. Foto Jaro Novak

Prireditve M-KZ Ljubljana, TZO Vič
Center za obveščanje

Spodbuda rejcem konj

V vasi Podpeč, približno 15 km jugozahodno od mesta Ljubljane, je bila v soboto, 16. maja, ob krajevnem prazniku razstava konj. Organizirala sta jo Mercator-Kmetijska zadruga Ljubljana, TZO Vič, in Mercator-Kmetijski zavod Ljubljana ob odprtju prenovljene trgovine omenjene zadrugne organizacije v Podpeči.

Namen razstave je bil, prikazati dosežke v konjereji v zadnjih desetih letih.

Kakor je povedal ob slovesni otvoritvi ing. Metod Marolt iz M-Kmetijskega zavoda Ljubljana, so pred 10 leti na območju krajevne skupnosti Podpeč-Prešerje

prevladovali delovni konji — kastri. Z intenzivnim uvajanjem kmetijske in gozdarske mehanizacije so jih rejci postopoma zamenjavali z žrebetnimi kobilami,

ki zmerejo lažja dela, obenem pa dajejo žrebete za plemo, pitanje in zakol. Vse večje število teh kobil je narekovalo potrebo po plemenskem žrebcu. Zaradi tega je pospeševalna služba M-Kmetijske zadruga Ljubljana v sodelovanju z republiško službo za konjerejo leta 1980 ustanovila plemenilno postajo v Kamniku pod Krimom. Prvo leto je bilo prepuščenih pod enega žrebca 17 kobil, lani pa že 104 kobile pod dva plemenska žrebca.

Večina razstavljenih kobil izhaja iz Hrvaške in z drugih področij Slovenije, zato nimajo znanega porekla, vendar so dopadljive zunanjosti in po tipu ter oblikah ustrezajo zastavljenim rejским ciljem. V A in B rodovniku vodijo tri kobile.

S sprejemanjem in premiranjem žrebc z delno znanim poreklom v B rodovnik, ki je osnova za rodovnik A, bodo v zadrugni organizaciji še nadaljevali. Premija za žrebico znaša 50 tisoč din. Namen razstave je bil, da najpriazdevnejšim rejcem da zasluženo priznanja, vzpodbudi pa tudi nove rejce za reja kobil hladnovrven pasme.

Razstavljalo je 19 rejcev. Posebna zanimivost pa je bil žrebec noriške pasme, last Obdravskega zavoda za živinorejo Ptuj. Domači rejci so pakazali 6 kobil z žrebetom, 13 plemenskih kobil in 3 plemenske žrebice.

Ob slovesnosti je komisija v okviru TZO Vič podelila priznanja svojim najboljšim rejcem, na podlagi ocene triletno povprečne prireje. Priznanje so prejeli:

JOŽE PETRIČ — za vzrejo žrebc in kot začetnik plemenilne postaje;

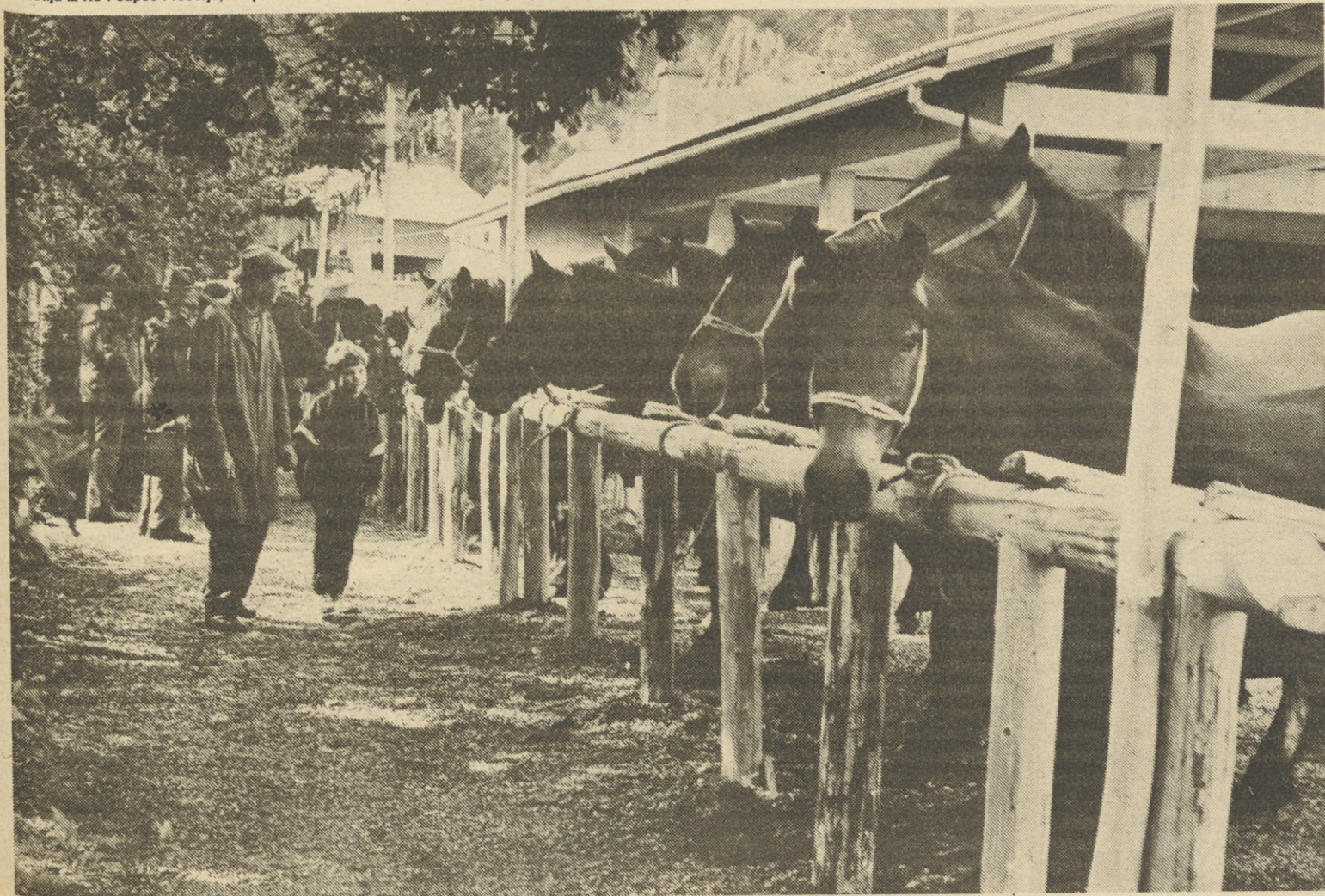
JAKOB GRUDEN — za uspešno vzrejo, ki je dala največ tržnih viškov za izvoz;

STANE SUSMAN — za proizvodnjo mleka;

ANTON MAZI — za proizvodnjo mleka.

J.N.

Kmetija iz KS Podpeč-Prešerje, kooperanti Mercator-Kmetijske zadruga Ljubljana, so razstavili 23 lepih konj iz lastne vzreje

Letni pregled in ocenjevanje plemenskih bikov v Preski Anton Grabljevec

Napredek pri rjavi pasmi

8. maja 1987 je bil na Osemenjevalnem centru v Preski letni pregled in ocenitev bikov za osemenjevanje rjave, črnobe, charolais, limousine in rdeče cikaste pasme. Bike za osemenjevanje je ocenila in razvrstila v kategorije in razrede republiška komisija, ki jo je imenoval v skladu z zakonom o ukrepih za pospeševanje živinoreje predsednik REKGP. Komisija je javno ocenila in obrazložila ocene širokemu krogu rejcev, strokovnjakov in drugih interesentov, ki so se v velikem številu udeležili javne predstavitve omenjenih plemenjakov.

Predsednik komisije je bil prof.dr. Jože Ferčej. Komisija je ocenila 36 bikov rjave pasme, 17 bikov črnobe HF, 1 bika charolais, 1 bika limousine in 2 bika rdeče cikaste pasme. Skupaj je bilo ocenjenih 57 bikov, od tega 41 živih in 16 z zalogo semen. Biki so bili ocenjeni v 4 kategorije glede na poreklo, telesne mere, tip in obliko, performans test, oziroma test na rastnost in na rezultate progenege testa na mleko pri hčerah in na rezultate rastnosti pri sinovih.

Razred-kategorija:
Kategorija I. so mladi biki v starosti 1-2 let, ki se vključujejo v osemenjevanje. S temi biki se opravi do 3.000 l. osemenitev. Ko je opravljeno število l. osemenitev se pri tej kategoriji z osem-

Rjava pasma:
Ocenjenih je bilo 36 bikov in sicer 28 živih in 8 z zalogo semen. III. kategorija 10 bikov — 1 Elita Norman II. kategorija 7 bikov I. kategorija 19 bikov

Črnobela pasma:
Ocenjenih je bilo 17 bikov in sicer 11 živih in 7 neživečih z zalogo semen. III. kategorija 6 bikov II. kategorija 5 bikov I. kategorija 6 bikov

Mesne pasme:
Charolais katalog IV. 1 bik Limousine katalog IV. 1 bik

Rdeče cikasta pasma:
Komisija je ocenila 2 neživeča bika z zalogo semen. To seme se uporablja v majhnih količinah na področjih, kjer se še krave rdeče cikaste pasme. Oba sta bila ocenjena v kategorijo IV.

M-KZ Ljubljana se povezuje s čebelarji
Andrej Dvoršak

Zaposlili pospeševalko za čebelarstvo in organizirali kooperacijo

Čebelarstvo doživlja v zadnjih letih renesanso, postaja vse bolj pomembna gospodarska panoga in tako zanimiva tudi za trgovce. V M-KZ Ljubljana se že dve leti pripravljajo, da bodo v svoj program vključili tudi čebelarje, kar je povsem v skladu z razvojnimi usmeritvami, tako zadruga kot sozda kot celote. S 1. majem bo v zadrugi začela delati pospeševalka čebelarstva, ki pa bo poleg M-KZ Ljubljana »pokrivala« še M-KZ Medvode in M-KZ Velike Lašče, sofinanciral jo bo Sklad za pospeševanje kmetijstva.

Zadeve so se v zadrugi lotili resno. Najprej so poiskali pot do čebelarjev na svojem območju, ki so zelo trdno povezani v čebelarskih društvih. Hitro so našli skupni jezik, kar v sedanjih razmerah, ko trg s čebelarskimi potrebščinami in medom drže v rokah monopolisti, ki kroje ceno in usodo malih čebelarjev, ni bilo težko. Zadruga se je pri občinskih skupščinah zavzela za organiziranje čebelarje, ki jim bo tako omogočila cenejšo — regresirano nabavo čebeljih zdravil, kakovostnih matic in druge ugodnosti. Istočasno bo pospeševala izobraževanje mladih čebelarjev v okviru šolskih krožkov,

za katere je preskrbela sredstva za nakup potrebne opreme in predavateljev. Tako si bo zagotovila stalen dotok novih čebelarjev in kooperantov. Organizirati namerava Temeljno zadržno enoto čebelarstva, ki bo skrbela za nabavo in prodajo repromateriala, odkup čebeljih pridelkov in njihov plasman na tržišče, pri čemer se bo naslonila na večje specializirane poslovne partnerje. Vsak čebelar, ki bo hotel z zadrugo poslovno sodelovati, bo moral z njo podpisati samoupravni sporazum, ki bo urejal medsebojna razmerja. Pri tem je predvsem pomembno to, da bo

Seznam bikov za osemenjevanje v letu 1987/88

zap. št.	ime in št. bika	oče	Test na RPV	mlečnost (BLUP m.)	Test na RPV	rastnost Dir.t. PV	% AR	kat. ocena
rjava pasma			testirani biki					
1. DITER	100262	DURANO	109,108	+ 27	101		68	MO E
2. AZON	110367	ACVIC	102	- 354	104		37	
3. NORMAN	100161	NORVICUS	116,115	+ 254	101		50	
4. CAR	100164	CARLOS	103	+ 76		+ 8		
5. NIL	100297	NOL	99	+ 74		+ 55	50	
6. TRIMO	100322	TOM JONES		+ 97		- 65	50	
7. JOVO	100337	JODAN	105,105	+ 18		+ 60	62	
8. FAB	100351	FIDDLE	103	+ 90		+ 40	50	
9. IDEAL	100354	IMPROVER	109	+ 57			50	
10. GOLJAT	100361	GOLDEN		+ 84		- 4	50	
mladi biki - max. mlečnost matere								
11. SRNJAK	110500	STRETCH	3-7960	- 4,10 %		+ 2	75	I.
12. SIVC	110501	STRETCH	4-6890	- 3,60 %		- 14	50	I.
13. NISAN	110504	NORMAN	4-9109	- 4,25 %		+ 18	50	I.
14. IGMAN	110519	IMPROVER	3-7624	- 3,91 %		+ 7	50	I.
15. IBAR	110528	ICHABOD	7-7125	- 3,76 %		- 40	50	I.
16. IMBUS	110529	ICHABOD	6-6521	- 3,78 %		+ 7	62	I.
17. IGALO	110539	ICHABOD	3-6086	- 3,90 %		- 37	50	I.
18. SET	110544	STRETCH	5-8039	- 4,71 %		- 6	75	I.
19. SODO	110543	STRETCH	3-7960	- 4,10 %		+ 4	75	I.
20. SAVOR	110542	STRETCH	6-8008	- 4,32 %		+ 3	50	I.
21. STRIP	110537	STRETCH	3-6923	- 3,91 %		+ 4	75	I.
22. SAM	110538	STRETCH	5-5916	- 3,88 %		+ 15	75	I.
23. NIŠAN	110540	NORMAN	5-6521	- 3,78 %		+ 22	31	I.
24. BEST	110559	BENCHMARK	5-6387	- 3,73 %		+ 20	50	I.
25. BUL	110560	BENCHMARK	6-8215	- 3,70 %		- 2	50	I.
26. JORK	110571	JUBILATION	4-6009	- 3,74 %		- 85	50	I.
27. IVANO	110568	ICHARD	3-8139	- 3,77 %		- 71	68	I.
28. DOK	110569	DYNASTY	5-7584	- 4,45 %		- 117	87	I.
29. BULDO	110572	BENCHMARK	5-6280	- 4,30 %		- 22	75	I.

zap. št.	ime in št. bika	oče	Test na RPV	mlečnost (BLUP m., KG mleka, % toščice)	% AR	kat. ocena
črna-bela pasma			testirani biki			
1. KOLON	100313	COLONEL	104	+ 73	(+ 0,17 %)	75
2. SABOR	100329	STANDAUT JOB	112,106	+ 390		75
3. SULIMAN	100335	STREAM	108,106	+ 181		75
4. SEL	100336	STREAM	101	+ 5		75
5. BOBI	130368	BOLD-CHIEF	92	+ 58	(+ 0,13 %)	75
6. RADAR	130377	ROGAN	103	+ 254	(+ 0,02 %)	75
MLADI BIKI - max. mlečnost matere						
7. BAR	130491	BOOTS	3-7364	- 3,56 %		HF I.
8. ATOM	130507	ADMIRAL	4-9778	- 3,66 %		75 I.
9. BUČKO	130508	BOOTS	2-8336	- 3,81 %		75 I.
10. MARK	130551	HARVEX	4-12403	- 3,16 %		75 I.
11. RON	130561	RIS	1-7042	- 3,73 %		81 I.
12. SAK	130520	STRICKLER	3-7011	- 3,45 %		RH I./IV.
MESNE PASME						
charolais pasma: ŠINK 160480						
limousine pasma: INDIEN 100143						

S tem je zagotovljeno vsem rejcem v Sloveniji, da v tako širokem izboru plemenskega materiala najdejo primerne živali za svoj način in cilj reje, ter si s tem zagotovijo dobro potomstvo, od katerega lahko pričakujejo dobre dosežke v proizvodnji mleka in mesa. Od bikov na Osemenjevalnem centru v Preski je najtežji bik

AZON 110367, ki tehta 1.317 kg, najstarejši je bik INDIEN 200143, ki je star 14 let in 3 mesece, največ potomcev ima bik NORMAN 100161 in sicer preko 41.000. V letu 1987/88 se bo osemenjevalo le z biki, ki so bili ocenjeni v III., I. in IV. kategorijo. Osemenjevanje bo potekalo po programih komisij za rjavo in črno-belo pasmo. V obdobju od maja

1987 do avgusta 1987 se bo osemenilo z biki III. kategorije oziroma s testiranimi biki, v obdobju od septembra 1987 do januarja 1988 pa z biki I. kategorije oziroma mladimi biki. V tabeli so prikazani biki za osemenjevanje v letu 1987/88 s poreklom in rezultati progenege testa.

Vlaganje se bo obrestovalo
Na področju Mercatorjevih kmetijskih zadrug deluje več tisoč čebelarjev, toda le nekatere med njimi (Metlika, Mozirje, Velike Lašče...) so doslej odkupovale čebelje pridelke. Kakšne posebne pozornosti čebelarji v zadrugah niso bili deležni. Počasi se le uveljavlja spoznanje, da je to zelo pomembna gospodarska dejavnost, od katere bi lahko imeli več koristi tako čebelarji — kooperanti kot kmetijske zadruga. Vendar pa je kupoprodajni odnos premalo, česar se v zadrugah zavedajo. Zato bo zgledu M-KZ Ljubljana v prihodnje sledila verjetno še katera zadruga, v svojo korist in veselje čebelarjev.

Ljubljane. Večji del tega denarja bo porabljen za preventivne zdravstvene ukrepe ter za nabavo kakovostnih matic. Ima pa to še nek drug pomen — M-KZ Ljubljana je uspelo nekaj, kar ni uspelo ne čebelarskim društvom ne drugim organizacijam, ki se ukvarjajo s prometom čebeljih pridelkov — to je dobiti družbeno sredstva za dejavnost, na katero mnogi gledajo le kot na »ljubitelsko«, ki pa ima v resnici precej večji gospodarski pomen!

V M-KZ Ljubljana pa razmišljajo dalje, o posebnem čebelarskem pospeševalnem centru, kjer bo na pobudo čebelarjev urejen tudi čebelarski muzej, podobno, vendar manjši, kot je v Radovljici. Če bo vse po sreči, bodo čebelarsko dejavnost in pospeševalni center kaj kmalu razvili, saj se zavedajo, da bo potrebno veliko dela in znanja, če žele doseči uspeh tudi na tržišču. Predvsem bodo pazili na kakovost medu, kajti le-ta jim bo odprla vrata na tuje trge. Ne smemo pozabiti, da naša M-Mednarodna trgovina že sedaj uspešno izvažata domač med na nekatera konveribilna tržišča, da pa je za tovrsten izvoz v okviru M-MT še veliko možnosti. M-KZ Ljubljana je za letos uspelo dobiti 40 milijonov dinarjev sredstev za pospeševanje čebelarstva od Sklada za pospeševanje kmetijstva Mesta

čebelarstvo imelo posebno obratno mesto, tako da bo ob koncu leta zelo jasno, koliko je kdo prispeval in koliko dobil za vloženo delo ali proizvode. Nad vsem tem pa bo po besedah direktorja zadruga Jožeta Tanka bdela čebelarski odbor. Med pravicami, ki jih bodo imeli čebelarji kooperanti, bo nabava vsega čebelarskega materiala brez prometnega davka, v zadrugah prodajalnih, po potrebi jim bo omogočila pokojninsko in invalidsko zavarovanje, itd. Dolžnost vsakega kooperanta pa bo, da bo zadrugi oddal s pogodbo določene količine čebeljih pridelkov. Istočasno se bo vodila enotna evidenca o prometu, ki bo tudi osnova za poračun ob koncu poslovnega leta. Čebelarski odbor, ki bo deloval v okviru pospeševalne službe, bo kajpak imel stalen vpogled v celotno poslovanje, kar naj bi zagotovilo »čiste račune in dobro prijateljstvo«.

Poskusili smo ga na Metliški vigredi

Marjan Končar

Ledeno vino iz Metlike — šampion

Tradicionalna kmetijska manifestacija Teden slovenskih vin v Mariboru nam je 18.5. do 17.5.1987 zopet predstavila vinogradnike in vinarje vseh treh vinorodnih območij Slovenije, ponudbo družbenega sektorja in kmečkega turizma, ponudbo vinogradniške, kletarske in gostinske opreme. Osnovni namen prireditve pa je bil prikazati javnosti dosežke na področju vinogradništva in vinarstva s praktično poskušino bogate izbire slovenskih vin preteklega letnika.

Po količini je bil vinski letnik 86. di izjemno ugodnih vremenskih razmer v jeseni pa je kvaliteta vin

nadpovprečna. Odras te nadpovprečnosti so tudi ocene strokovne komisije za oceno vin letnika 86, saj je kar 47 od 101 vzorca prejelo oceno višjo od 18 točk, kar jih uvršča med vrhunska vina.

Posebnost letošnjega Teda slovenskih vin pa je nedvomno predstavljeno LEDENO VINO iz

metliške vinske kleti. Tehnologija pridelave ledenega vina, ki je v svetu že dolgo znana, v Jugoslaviji pa predstavlja noviteto, zahteva, da se s trgatvijo odbranega grozdja prične pri temperaturi, nižji od — 8 stopinj Celzija in se zamrznjeno tudi preša. Zato je bilo potrebno na ustrezne temperature počakati do 25. decem-

bra. Danes ugotavljamo, da je poskus pridelave tega izjemnega in redkega vina v celoti uspel. Tudi člani strokovne komisije za oceno vin v Mariboru so bili nad kakovostjo ledenega vina prijetno presenečeni: dodelili so mu absolutno najvišjo oceno med vsemi vini letnika 86, to je 19,6 točke (najvišja ocena 20 točk).

Tudi ostala vina metliške kleti niso zaostajala po kakovosti za podobnimi vini ostalih vinarskih hiš. V kategoriji IZBOROV je med laškimi rizlingi prejel metliški najvišjo oceno, to je 19,0 točk; enako sta najvišjo oceno med rdečimi vini podravskega in posavskega rajona prejela vzorca metliške črnine. Vsi ti uspehi so sad dolgoletnega prizadevanja belokranjskih vinogradnikov in metliške kleti pri pridelovanju kakovostnih vrhunskih vin.

Metliški gornji trg na dan letošnje Vigredi, katere najvidnejši organizator je med drugimi Mercator-Kmetijska zadruga Metlika. Foto: Jaro Novak

Vigred v Metliki — (zmago)slavje naše Vinske kleti
Center za obveščanje

Pili smo šampion

V dneh ob koncu tedna 16. in 17. maja letos smo bili v Metliki priče tradicionalni folklorno turistični prireditvi, na katero so se lepile številne druge prireditve kulturne in komercialne narave. Med glavnimi organizatorji sta bili dve naši metliški organizaciji, predvsem pa tozde Vinska klet pod vodstvom magistra Julija Nemaniča.

V graščinski kleti se je na degustacijski razstavi vin gnetlo ljudi, ki so poskušali številna nagrajena vina. Enako obiskana je bila

V ugledem galerijskem prostoru so članice aktiva kmečkih žena metliške kmetijske zadruge priredile razstavo pokrajinskih kulturnih dobrot, predvsem slaščic in peciva. Vsebinski okvir zastave je bila belokranjska ohcet.

Veliko zanimanje za polzkušnjo razstavljenih vin tozde Vinska klet je bilo med drugim tudi posledica številnih pomembnih odličij metliškim vinom

razstava pekovskih in slaščičarskih izdelkov iz domače kmečke peči v organizaciji aktiva kmečkih žena Mercator-kmetijske zadruge Metlika. Nekaj njihovih dobrot ste lahko kupili pri stojnicah, vendar je bilo te ponudbe spričo velikih skomin, ki so jih naredile obiskovalcem zaradi lepega videza in svoje redkosti, znatno premalo.

Za oboževalce vrhunskih vin se je obisk v Metliki izplačal, če so poskusili njihovo LEDENO VINO, ki je slovenski šampion. Grozdje zanj je bilo potrgano in prešano na Božič lani. Pridelali so ga 400 litrov, njegova cena pa je 9000 dinarjev za liter. Po svojih lastnostih pa ne zaostaja za tistimi, ki ga je Gospod naredil v Kani Galilejski.

Fotografije: Jaro Novak

Odkup zelišč in sadežev

Jože Kirm — M-KZ »Krka« Novo mesto

Se bomo sklonili in pobrali dinar?

Odkup zdravilnih zelišč in gozdnih sadežev je pred leti pomenil pomemben dohodek slovenskih zadrug. Nabiranje pa je predstavljalo za šolsko mladino in nezaposlene pomemben vir zaslužka. Tovrstno blago je vseskozi zelo pomembno za izvoz, ker je za večino tega blaga v tujini veliko povpraševanje. Zadnja leta vedno več teh surovin predelata tudi domača živilska in farmacevtska industrija.

Razmere so se tudi na tem področju spremenile. Z razvojem poljedelstva, živinoreje in drugih panog kmetijstva se je v zadružnih prodajalnah zelo povečal promet z reprodukcijskim blagom za potrebe kmetijstva, medtem ko je odkup zdravilnih zelišč, gozdnih sadežev in drugih »drobnih« kmetijskih pridelkov zelo upadel. Zato delo je kratkotalo »zmanjkovalo časa« in so ga ponekod enostavno opustili.

Vzrokov zmanjšanja oziroma prenehanja odkupa tega blaga je več, posebno pa je na to vplivalo naslednje:

— preusmeitev prometa in zaslužka na reprodukcijsko kmetijsko in drugo blago,

— večja zaposlenost prebivalstva, socialne pomoči in drugi dohodki ter zaradi tega manjše zanimanje za nabiranje,

— neustrezen delovni čas zadružnih prodajal; zvečine so zaprte že pred 16. uro,

— pomanjkanje ustreznih ločenih prostorov za odkup,

— slaba organizacija tovrstnega odkupa in pomanjkanje usposobljenega kadra za te odkupe,

— nagrajevanje za to dodatno, večkrat večurno in nočno delo ob sezoni odkupa, ni urejeno,

— aktivnost na tem področju je v glavnem prepuščena poslovojem prodajal in manjka vspodbud in navodil. Nabiralci, ki letos kažejo večje zanimanje, se pritožujejo, da v nekaterih zadružnih prodajalnah tega blaga sploh nočejo prevzeti. Prodajalna v Straži je v lanskem letu odkupila okoli 800 kilogramov polžev, novi poslovođa pa je letos enostavno odločil, da polžev ne bo odkupoval.

Na nekaterih področjih Dolenjske so vrzel pri zbiranju gozdnih sadežev in zdravilnih zelišč zapolnili zasebni zbiralci. Eden od teh nam je zaupal, da je v lanski sezoni v enem samem dnevu izplačal za prevzete sveže gobe nabiralcem več ko staro milijardo dinarjev.

Drugače je v nekaterih drugih zadružnih trgovinah. Marija Pečjak iz Hinj pravi, da ustvarijo pretežni del dohodka prav pri odkupu. Dosedaj so imeli polne roke dela z odkupom zobotrebcev, snežnih kolov in nasadil za razna orodja. Sedaj se že pripravljajo na sezono odkupa svežih in suhih gob. V ta namen bodo imeli zadružno zbiralnico odprto tudi v večernih urah, poleg tega pa bodo organizirali še 4 do 5 dodatnih zbiralnic.

Interes nabiralcev za dodatni zaslužek se zaradi splošne krize povečuje. Glavna sezona je šele pred nami. Ali bomo o tem kaj razmišljali? Ali jo bomo znali in uspeli izkoristiti?

Srebrni znak za Rezko Žitnik

Na osrednji občinski proslavi ob Prazniku dela je bil najaktivnejšim sindikalnim delavcem

Rezka Žitnik

občine Ptuj podeljen znak Zvez sindikatov Slovenije. Med letošnjimi prejemniki je bila sodelavka Rezka Žitnik.

Rezka se je rodila pred 32 leti na Ptuj. Po končani osnovni šoli je odšla med trgovske vajence, končala trgovsko šolo in se zaposlila kot trgovska pomočnica. Želja po večjem znanju jo je popeljala še v šolo za komercialne tehnike, ki jo je opravila ob delu.

Že kot trgovska vajenka je delala v mladinski in sindikalni

organizaciji. Ob dobrem delu v prodajalni, pozneje v delovni skupnosti skupnih služb, kjer je sedaj organizator in vodja obračuna OD, smo delavci hitro ugotovili njene vrline, izredno delavnost, organizacijske sposobnosti, objektivnost in kritičnost v razpravah, lep tovariški odnos do dela in sodelavcev. Izvolili smo jo najprej za blagajničarko konference OOOZS, članico konference, članico IO OOOZS Delovne skupnosti skupnih služb, danes pa ji je zaupana vloga predsednice OOOZS Delovne skupnosti v DO M-Izbira Panonija Ptuj.

Poleg uspešnosti pri delu v sindikatu v več mandatih je Rezko delo v trgovski dejavnosti tako kakovostno, kot bi moralo biti delo vsakega delavca — člana sindikata v samoupravi socialistični družbi, zato zasluži družbeno priznanje, kakršno je SREBRNI ZNAK ZSS.

Ob prejemu tega priznanja Rezki iskrene čestitke.

Kristina Antolič

Razstava domače hrane v Mantovi

Andrej Dvoršak

Domača kuhinja še vedno najprivlačnejša za goste

Ob občinskem prazniku Vrhnik, 8. maju, je kolektiv Hotela Mantova organiziral razstavo in pokušino domačih jedi, ki so jih pripravile vrhniške gospodinj. Razstavo si je ogledalo okoli 150 povabljenih gostov, med njimi tudi domačin France Popit, predsednik Predsedstva SR Slovenije.

V.D. direktorica Ivanka Gunstek, glavna organizatorka razstave, nam je povedala, da so k sodelovanju pritegnili okoli 20 vrhniških gospodinj, ki še znajo sukati kuhalnico tako, kot so to počele njihove prednice. Vendar je razstava bila pod geslom »NE-KOČ IN DANES«, zato tudi sodobnih dobrot ni manjkalo. Gospodinjje so dokazale, da je na Vrhnik še živo izročilo in da je med lokalnimi posebnostmi tudi precej takih jedi, ki bi jih lahko večje restavracije brez večjega truda uvrstile na svoje jedilnike. To je potrdil tudi Pavle Hafner, kuharski ljubitelj, sestavljalec dobro prodajane kuharske knjige »Ta dobra stara kuha«, ki se je tudi udeležil prireditve.

Na njej so sodelovali tudi dobavitelji Mantove, ki so prispevali predvsem pijačo. Večer pa sta popestrili plesni skupini (folklor na skupina Bistra in skupina Alme Štrumberger).

Žal Mantova za torstne prireditve nima ustreznih prostorov in tako so se gostje morali stisniti v premajhni restavraciji. Glede na zanimanje, ki je vladalo med Vrhničani za to prireditev, bi jo kazalo še kdaj ponoviti.

Ivanka Gunstek je predstavila nekdanjega direktorja, Slavka Česna (levi), in bodočega, Zdenka Korošaka (desni)

France Popit si je z zanimanjem ogledal jedi vrhniških gospodinj...

Iz Mercator-Rudarja, Idrija

Slavko Reven — Idrija

Bronasta odličja za mlade Idrijčane

V počastitev Dneva mladosti smo se tudi letos že tradicionalno zbrali v Spodnji Idriji v prijetni domači gostilni »Na vas« ter zopet proslavili uspeh mladinskih delavcev Mercator-Rudarja v Idriji. Tu smo pripravili srečanje vseh direktorjev DO ter predstavnikov DPO v delovni organizaciji in povabili še predstavnika OK ZSMS Idrija.

Z delom smo si mladi tudi letos zaslužili dva bronasta znaka ZSMS, enotno pa smo se odločili, da tretji znak podelimo tovarišici Eli Kovač za uspešno delo z mladimi.

»Kljub temu, da ima naša delovna organizacija precej mladih delavcev, opažamo, da več kot polovica mladih ne kaže dovolj zanimanja za prostovoljno delo, kaj šele za sestanke. Toda priznati moramo, da so posamezni-

ki, ki so vselej pripravljeni pomagati, v organizaciji. Prav tem mladincem gre tudi zasluga za uspešno nadaljnje ter sedanje delo,« so se končale besede predsednika OO ZSMS M-Rudarja.

Po podelitvi bronastih znakov so še nekateri posamezniki prejeli knjižne nagrade, tovarišica Kogovšek, direktorica tozda Javornik pa za delo z mladimi.

Po končani podelitvi odličij smo priredili družabni večer ob

Mladi na mladinski akciji pri podiranju starega hotela »Nanos«

plesu, domačem žlodcu ter dobrih kolačih. Ponosni smo, da kljub naši panogi nekateri naše delo spoštujejo. Vemo, kako je težko pridobiti novega trgovca, kaj šele gostinca. Vsi se zavedamo, da je delo s strankami težko. Sami pa upamo, da se bomo tudi v prihodnje še izkazali in da smo še pripravljeni dati prosti čas tudi za širšo družbeno skupnost.

Obiščite nas!

Učenje pojmov — zakaj in čemu

Suzana Modrijan

Opismenovanje za poslovanje

Letos je Društvo ekonomistov Ljubljana izdalo »Pojmovnik poslovne informatike«, katerega glavni spodbudnik celotne zamisli, glavni avtor in glavni urednik je bil dr. Ivan Turk. Pojmovnik obsega več ko 6200 obdelanih pojmov in je v njem posvečena posebna pozornost izbiri ustreznih domačih izrazov.

Pojmi so opredeljeni na kratek način, dovolj znatveno natančno, vendar še bolj pod vplivom skrbi, da bi bili razumljivi širšemu krogu uporabnikov pojmovnika. V njem so v celoti zastopani pojmi s področja splo-

šne informatike: računalniški in telekomunikacijski, matematični in statistični pojmi, temeljni ekonomski, organizacijski, informacijski in upravljalški pojmi. S področja poslovne informatike se jim pridružujejo še nakupni in prodajni pojmi, proizvodno organizacijski pojmi, kadrovske organizacijski pojmi, tehniški in tehnološki pojmi, finančni in bančni pojmi, računovodski, načrtovalni in analitski ter operativni in dokumentacijski pojmi.

Vsi našteti pojmi so spremljevalci našega vsakdana, tako v družbenem kot v poslovnem ži-

vljenju, zato želimo z razlago posameznih pojmov in iz omejenega pojmovnika doseči večji izobraževalni učinek, ker pojem kot pojem je samo gradbeni material in opeka, in če tega ne znamo pravilno uporabiti, se kaj hitro zgodi, da ne bomo imeli niti sence.

Zato uvajamo stalno rubriko z razlago posameznih pojmov in s prevodom pojma, brez razlage, v angleščini in nemščini. Rubriko bomo imenovali OPI-SMENOVANJE ZA POSLOVANJE. V vsaki številki bomo objavili nekaj napogostejših pojmov iz celotnega fonda in po abecednem redu.

ANALIZIRANJE POTREB PO

INFORMACIJAH, ugotavljanje informacijskih potreb /angl.: information requirements, requirements formulation; nemšč.: Informationsbedarfsanalyse/ 1. Sistematično proučevanje potreb odločevalcev po informacijah; upošteva lastnosti podatka, lastnosti informacijskega sistema, osebnostne značilnosti uporabnika informacij. 2. Prva stopnja sodobnih metod v procesu gradnje računalniško zasnovanega informacijskega sistema, katere rezultat je vsebina zasnovanega modela podatkov organizacije. Dejanske in predvidene prihodnje potrebe se ugotavljajo v neposrednem, sprotne sodelovanju z vsemi uporabniki v organizaciji /od operativnega do strateškega nivoja/. Sodobne metodike zagotavljajo posebno orodja za delno avtomatizacijo oziroma podpora tega procesa ter za lažje neposredno vključevanje uporabnikov /orodja, ki so blizu uporabniku/ Strateško načrtovanje informacijskega sistema.

BONIFIKACIJA, /angl.: reoupment; nemšč.: Bonifikation/ Vrednostno, zvečine z odstotkom opredeljeno zmanjšane obveznosti dolžnika do upnika, npr. znižanje kupnine pri prodajni pogodbi. Odobri jo upnik ali druga upravičena oseba tedaj, kadar so izpolnjeni zakonski ali pogodbeno določeni pogoji. Znižanje cene določene stvari se uporablja v primerih, kadar prodajalec kupcu ni izročil stvar dogovorjene ali predpisane kakovosti oziroma lastnosti.

DELOVNI PROCES, /angl.: working process; nemšč.: Arbeitsprozess/ 1. Vsaka smotrna človekova dejavnost, katere namen je pridobivanje materialnih ali duhovnih dobrin. 2. Del temeljnega /npr. proizvodnega/ procesa, ki je interakcija med delom in delovnim sredstvom /pri delu z orodjem in /ali s strojem/ oziroma delom in delovnim predmetom /pri ročnem delu/. 3. Bistveni sestavni del proizvodnega procesa, v katerem delavec na vsakem delovnem mestu s svojim delom soustvarja novo vrednost, ki jo vsebuje izdelani proizvod, ne glede nato, katero vrsto delovnih operacij izvaja. Tehnološki proces, Oblikovalni proces. 4. Opravljanje delovnih nalog v vseh gospodarskih in družbenih dejavnostih.

INFLACIJSKI DOBIČEK, /angl.: profit arising from inflation; nemšč.: Inflationsgewinn/ Dobiček, ki je izkazan zaradi tega, ker so prihodki obračunani na podlagi novih, višjih prodajnih cen, medtem ko so materialni stroški in amortizacija obračunani na podlagi starih, nižjih cen in zato ne omogočajo enostavne

reprodukcije osnovnih in obratih sredstev.

KADROVSKE ODLOČITVE, /angl.: personnel decisions; nemšč.: Personalentscheidungen/ Odločitve v zvezi z načrtovanjem kadrov, izobraževanjem, motiviranjem, kadrovanjem, varstvom in varnostjo pri delu, storilnostjo dela, izrabo delovnega časa itd., podlaga za kakovostne kadrovske odločitve so ustrezne in pravočasne informacije.

NEIZRABLJENA ZMOGLJIVOST, / angl.: idle capacity; nemšč.: ungenutzte Kapazität/ 1. Del normalne zmogljivosti, ki je v določenem obdobju ne uporabljamo zaradi pomanjkanja surovin, materiala ali energije, zaradi napak pri konstrukciji izdelkov, netočnega terminiranja proizvodnje, kadrovske problematike /strokovna neustreznost ali pomanjkanje ljudi/, pa tudi zaradi funkcionalne ali tehnološke nepovezanosti z drugimi zmogljivostmi. 2. Razlika med razpoložljivo in normalno zmogljivostjo, ki je zaradi kadrovskih, organizacijskih ali kakšnih drugih razlogov ne moremo aktivirati, čeprav obstajajo tržne možnosti za prodajo proizvodov.

SKRBNOST DOBREGA GOSPODARSTVENIKA, /angl.: good businessman; nemšč.: sorgfältiger Kaufmann/ Pravi standard za ravnanje osebe, katere skrbnost nam rabi kot merilo pri izpolnjevanju obveznosti iz pogodbenih oz. obveznostnih razmerij; gre za obveznost ravnanja gospodarstvenika s tako skrbnostjo, ki se v pravnem prometu zahteva od njega, upoštevajoč vsebinske značilnosti posamezne vrste obveznostnega razmerja.

TEKOČA INFORMACIJA, /current information; nemšč.: laufende Information/ sintaktično pravilno sporočilo, ki je v dani odločitveni situaciji zadostna oblika obravnavanja dejanskega stanja ali dogajanja; ena izmed osnov za oblikovanje nadzorne informacije; Programska informacija, Upravljalni proces.

USPEŠNOST, /angl.: effectiveness; nemšč.: Effektivität/ Biti uspešen pomeni delati »prave« stvari; uspešnost je zunanja značilnost sistema /odprti sistem/, merimo jo s stopnjo zadovoljitve potreb v najširšem pomenu /novi proizvodi, visoka stopnja dobave in servisna pripravljenost, afirmativni odnos do naravnega okolja, humanizacija dela in odnosov/; Učinkovitost.

ZAKLJUČEK, /angl.: close-down; nemšč.: Abschluss/ Predpisani način deaktiviranja kake enote, programa ali sistema.

Urednica rubrike:
Suzana Modrijan

Snežniški grad dobil zbirko živali

Sredi maja je Zveza lovskih družin Notranjske v Gradu Snežnik odprla bogato zbirko trofej in živali, ki slupaj s polharsko zbirko predstavlja zaključeno celoto. Zajetih je okoli 70 živalskih vrst avtohtone divjadi, nekaj pa je tudi ptic selivk. Lovci so na ta način hoteli popestriti turistično ponudbo cerkniškega območja. Velja omeniti, da je najpomembnejši odkupovalec divjačine na tem območju M-MT tozd Slovenija sadje, ki je letos uspel obnoviti tudi pogodbo z L.D. Gornje jezero, kot pomembnejšo družino tega območja, glede na število uplenjene divjadi.

Janez Deu

Na posnetku od leve: Rado Bergant, lovec z velikim zaslugami za odprtje nove zbirke, Jože Strle, predsednik komiteja za drobno gospodarstvo in Janko Kušar, član IS SR Slovenije in republiški sekretar za LO, med ogledom nove živalske zbirke.

Letovanje v letu 1987

v počitniških objektih Mercator-Nanosa

Odbor za koordinacijo delovnih razmerij M-Nanosa je na seji 24.4.1987 določil cene in pogoje za letovanje v počitniških objektih, in sicer:

I. POČITNIŠKI DOM V SAVU-DRIJI

Zmogljivost počitniškega doma je 61 ležišč.

1. Cene dnevnega penziona v dinarjih

- 3.500 za delavca DO M-Nanos, njegovega nezaposlenega zakonca in otroka, starega nad 7 let
- 4.100 za zakonca delavca, ki je zaposlen drugje ali upokojen
- 2.100 za otroka delavca, starega od 1 do 7 let
- 1.600 za otroke delavca, starega do 1 leta

6.000 za delavce drugih TOZD in DO v sestavi SOZD MERCATOR-KIT in za tuje goste. Njihovi otroci stari do 7 let imajo na to ceno 20 % popusta.

2. Termini in čas koriščenja

- 20.06. do 30.06.
- 30.06. do 10.07.
- 10.07. do 20.07.
- 20.07. do 30.07.
- 30.07. do 09.08.
- 09.08. do 19.08.
- 19.08. do 29.08.
- 29.08. do 08.09.
- 08.09. do 18.09.

Sobo oziroma vikend se začne koristiti po 16. uri tistega dne, ki je določen kot prvi dan bivanja, zapusti pa se jih do 8. ure zadnjega dne bivanja

II. POČITNIŠKE PRIKOLICE V AVTOKAMPU »STRAŠKO«, NOVVALJA NA OTOKU PAGU

Zmogljivosti: 5 prikolic s 4 ležišči in 1 prikoloca s 3 ležišči

1. Cena dnevnega bivanja v prikolici je 4.000 dinarjev

2. Termini in čas koriščenja

- 08.06. do 19.06.
- 19.06. do 30.06.
- 30.06. do 11.07.
- 11.07. do 22.07.
- 22.07. do 02.08.
- 02.08. do 13.08.
- 13.08. do 24.08.
- 24.08. do 04.09.
- 04.09. do 15.09.
- 15.09. do 25.09.

Uporabnik prične s koriščenjem prikolic po 9. uri tistega dne, ki je določen kot prvi dan bivanja, zapusti pa jo mora do 9. ure zadnjega dne bivanja.

III. STANOVANJE V KANINSKI VASI

Zmogljivost: eno stanovanje s šestimi ležišči.

1. Cena dnevnega bivanja stanovanju

- 6.000 dinarjev za delavca DO Nanos
- 10.000 dinarjev za tuje goste

2. Termini in čas koriščenja

- 01.06. do 07.06.
- 07.06. do 14.06.
- 14.06. do 21.06.
- 21.06. do 28.06.
- 28.06. do 05.07.
- 05.07. do 12.07.
- 12.07. do 19.07.
- 19.07. do 26.07.
- 26.07. do 02.08.
- 02.08. do 09.08.
- 09.08. do 16.08.
- 16.08. do 23.08.
- 23.08. do 30.08.
- 30.08. do 06.09.
- 06.09. do 13.09.
- 13.09. do 20.09.
- 20.09. do 27.09.
- 27.09. do 04.10.
- 04.10. do 11.10.
- 11.10. do 18.10.
- 18.10. do 25.10.

Nanosove vesti

- 25.10. do 01.11.
- 01.11. do 08.11.
- 08.11. do 15.11.
- 15.11. do 22.11.
- 22.11. do 29.11.
- 29.11. do 06.12.
- 06.12. do 13.12.
- 13.12. do 20.12.
- 20.12. do 27.12.
- 27.12. do 03.01.

Stanovanja se koristi po 15. uri tistega dne, ki je določen kot prvi dan bivanja, do 15. ure zadnjega dne bivanja.

IV. BUNGALOV ČLANIC SOZD MERCATOR-KIT V MIHOLAŠČICI NA OTOKU CRESU

Zmogljivost: šest ležišč

1. Cena dnevnega bivanja je 7.000 dinarjev

2. Termin

— 30.07 do 09.08.1987

V. OSTALI POGOJI

Pravico do uporabe počitniških objektov M-Nanosa imajo vsi delavci DO ob njihovi prisotnosti pa tudi člani njihove družine.

Za upokojenca M-Nanosa, zakonca in otroke umrlega delavca veljajo cene in pogoji kot za zaposlenega.

V cenah za bivanje v počitniških objektih ni upoštevana turistična taksa, ki se plača posebej.

Zaradi lažje razporeditve v primeru večjega povpraševanja po možnosti načrtujete dva termina.

V primerih ko se za iste termine prijavlja večje število delavcev, kot so počitniške zmogljivosti, bodo uporabljena merila za določanje vrstnega reda uporabe počitniških objektov, in sicer:

a.) Delavec lahko le enkrat letno koristi enega od počitniških objektov DO M-Nanosa, TOZD v

njenem sestavu ali SOZD (more, gorski svet).

b) V sezoni od 1.7. do 24.8. imajo prednost družine s šolarji.

c) Delovna doba v M-Nanosu.

e) Če ne bo možna razvrstitev v željeni počitniški objekt, bomo prijavitelcu ponudili letovanje v drugem počitniškem objektu.

Letovanje se plača v enkratnem znesku ali v treh obrokih. Prvi obrok oziroma celotni znesek zapade v plačilo pri obračunu OD v mesecu letovanja oziroma pri prvem naslednjem obračunu OD, preostanek obroka pa pri naslednjih obračunih in izplačilih OD.

V primeru, če delavec odpove letovanje iz neutemeljenih vzrokov, nosi stroške rezervacije v višini 1/3 obračunanega zneska za letovanje.

Napotnico za letovanje in obračunski list prejme prijavitelac na željeni naslov po pošti, najpozneje 7 dni pred nastopom letovanja.

Iz združenih sredstev sozda
Sergej Paternost

V Postojni nov center avtomatske obdelave podatkov

V skladu s planom razvoja avtomatske obdelave podatkov v sozdu MERCATOR-KIT je prejšnji mesec začel z delom center AOP v Postojni.

Mercator-Nanos je že v letu 1969 imel svoj računalnik, vendar pa je zaradi njegove zastarelosti in pogostih okvar, delo na tem

računalniku opustil do nabave novejšega računalnika znamke DELTA 700 iz skupnih sredstev sozda.

Sedaj v centru v Postojni obdelujejo podatke za vse tozde v sestavi Nanosa, razen za tozd

Opskrba Čabar in sicer:

- blagovno poslovanje
- saldakonte in
- osnovna sredstva.

V planu imajo še obdelave:

- drobnega inventarja
- potrošniških posojil
- osebnih dohodkov in
- meničnega poslovanja

Z novimi aplikacijami in novo organizacijo dela, predvsem pa s tem, da se bodo vsi delavci seznanili z osnovami računalnika, si delavci centra obetajo še bolj uspešno uporabo informacij, ki jih daje računalnik, in s tem izboljšano poslovanje.

Ogleda novo odprtega centra AOP v Postojni so se udeležili tudi vsi direktorji Nanosovih tozdov. Foto Sergej Paternost

Pravnik svetuje

Sergej Paternost

Ali je odločba disciplinske komisije o plačilu povzročene škode izvršilni naslov?

O tem pravnem vprašanju je razpravljalo sodišče združenega dela v Stubici in AO Vojvodine

Organizacija združenega dela je namreč zahtevala pri sodišču od svojega delavca plačilo škode, ki je nastala v prodajalni in bila ugotovljena ob inventuri v obliki primanjkljaja.

Prvostopenjsko sodišče je v celoti ugodilo zahtevku organizacije, pri tem pa ugotovilo, da je bil delavec ves čas sam v prodajalni in da je bil po internih predpisih odgovoren za materialno in finančno poslovanje.

Ugotovljeno je bilo tudi, da se je obremenjevanje in razbremenjevanje odvijalo v skladu s predpisi, tako da iz vseh okoliščin izhaja materialna odgovornost delavca. Proti odločbi sodišča se je delavec pritožil in navedel, da je bil že v disciplinskem postopku obsojen na plačilo škode in da ne more za isto dejanje odgovarjati dvakrat.

Sodišče združenega dela Vojvodine je zavrnilo pritožbo delavca kot neutemeljeno in potrdilo sklep prvostopenjskega sodišča. Pri tem je sodišče navedlo, da ni mogoče upoštevati kot pritožbeni razlog navedbe, da ne more delavec dvakrat odgovarjati za povzročeno škodo, in to po sklepu disciplinske komisije in s sklepom sodišča. Odločba disciplinske komisije ni izvršilni naslov in z njo ni mogoče prisilno izterjati dolgovanega zneska.

Iz tega sledi, da je pravilno ravnala organizacija, ki je po sodni poti zahtevala od svojega delavca plačilo povzročene škode, saj disciplinska odločba nima po zakonu izvršilnega naslova in organizacija lahko izterja škodo le preko sodišča združenega dela.

Vsake oči imajo svojega malarja

**Spoštovani
Urednik!**

Nagradna križanka sodi med slikovne: iz slik, ki predstavljajo tokrat izdelke Marlesa, je treba izpeljati njihove nazive (očitno imena pohištenih izdelkov). Ta del križanke je korekten, čeprav ponavadi začetek izpeljane besede označimo s puščico (pri Vas je ta beseda uokvirjena). Ker so imena raznih kuhinj in dnevnih sob veliki večini reševalcev verjetno neznana, da jih bilo treba križati z lažjimi besedami, da bi bila križanka sploh rešljiva. Kot vidite, tudi jaz, ki imam v uganekarstvu več kot 20-letno prakso, križanke skorajda nisem rešil. Vzrok tiči prvdsem v tem, da je v njej cela vrsta neznanih zemljepisnih imen, ki jih redko najdemo celo v večjih atlasih, in da se besede medsebojno premalo križajo, kar otežuje (v našem primeru celo onemogoča) rešljivost uganke. S križcem sem označil taka zemljepisna imena. Nekatera bi se dala hitro popraviti že z ustreznim opisom: beseda SUE je npr. definirana kot reka v Sudanu, če ba bi bila kot angleško žesko ime, bi bila stvar takoj rešljiva; isto velja za avstralsko mesto MILES. Druga reč pa so izolirana (osameljena) polja, ki jih je v križanki čez 40 (obkrožil sem jih z rdečim). Črke na teh poljih tečejo v eni sami smeri, se torej ne križajo, bodisi vodoravno ali navpično, s črkami iz druge smeri, kar seveda zelo otežuje reše-

KOMISIJA ZA POČITNIŠKO
DEJAVNOST IN UREDNIŠKI
ONDBOR GLASILA VAS VABI
TA NA **OGLED** MORJA!
PRIMERNO ZA VSE VIŠINE
REGRESOV ZA DOPUST!
PREŽIVITE DOPUST Z OGLEDOM
NAŠE LEPE REVUJE ZA EN DAN
DOPUSTA ENA BARVNA STRAN!
POHITI DELAVSKI RAZRED!!!!

Očitno Vaš sestavljalec ne ve, da se pri sestavljanju slovenskih križank uporabljajo samo samostalniki v 1. sklonu ednine (izjemoma tudi množine). Uporablja tudi pridevnike (ILUZORE) in glagole (OTAJATI). Te oblike so dovoljene le v smiselnih sintaksah (npr. v prejšnji križanki: DOMAČA OREHOVA POTICA, ZMAJČ-

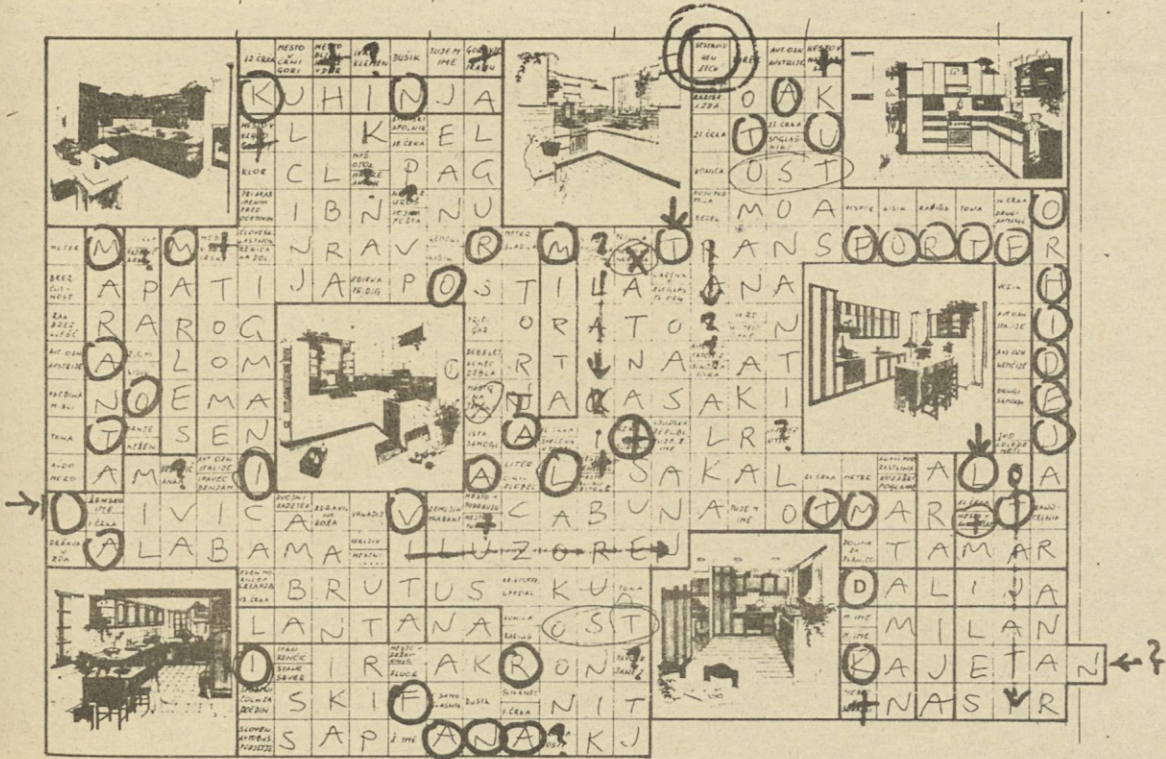
To so poglavitne napake na-
gradne križanke v Vašem listu, ki
jo je očitno sestavljal reševalec,
toda povsem neuk sestavljalec.
Taka uganka ne bi mogla biti ob-
javljena v nobenem slovenskem
časopisu ali reviji, ki so v prodaji.
Žal je bila objavljena v Vašem in-

Lep pozdrav.

Drago Bajt

**Križanka: Salon pohištva Mercator-Rožnik,
TOZD Preskrba Tržič**

Vaše jezikanje in napletanje inovacij, ki naj nam razsvetlijo balkanski mrak je od sile. Enkrat se vtikate v poslovnost firme, potem se lotiti dramaturgije štrajkov in telovadnih prireditev in, ko vam zmanjka razsvetljenosti pokličete na pomoč umne po-
kojnike. Vse pa razglasilate za svoje inovativno delo. Sram vas
bodi! Bog nas varuj vaših inovacij! V svoji hudobiji boste še
prištinskemu "Festivalu dela" odrekli paradnost in zahtevali, da
je tak festival vsak dan. In dvomim, da bi vam bilo nerodno kot
svojo inovacijo predlagati tudi drugačen način razganjanja ne-
častnih, razpetovskih proslav. Vi sploh ne veste tega, kar ve to-
variš Razpet. Kultura se mora kaliti kot jeklo in železna roka
kovinarja mora voditi proces njenega hladnega preoblikovanja.
Vi se sploh ne zavedate, da je s tem storjen prvi gospodarski
poseg v kulturo — prestrukturiranje. Od cmizdravosti k de-
janjem! Od Hlapca Jerneja k slavečim prigodnicam! Vidite, to-
varišica Jerica, to so .inovatorski posegi. Udari, navalí, usekaj,
razpali, na slovenskem smo mi gospodar! Ne pa taki zajedljivi
jadikovalci in posmehevalci kot ste vi. Zato vas pozivam, da ta-
koj prenehate s svojim strupenjačenjem in s svojim izumiteljskim
duhom, če ga zares imate, trajno prispevajte k trajno-pre-
hodnemu dinamičnemu ravnotežju v naši družbi. Zgledov imate
dovolj.

**Vaša bralka, P.K.
naslov v uredništvu**

Kakor lisica crkvinu, me je ožrla spoštovana tovarišica P.K. in njej se je pridružila še moja vest. Očitala mi je, da iz vsakega sranja naredim še večje sranje. In kako iz tega ven? Inovatorskega duha ne moreš, kot njega dni hudobca iz duše in telesa izgnati z zaklinjanjem, uroki in žrtvovanji. Ali vidite, moja spoštovana bralka, vaše opozorilo na zgledu mi je dalo idejo. Vsi, po katerih se lahko zgledujem, so svoje minulo delo vložili v krepitev trajno-prehodnega dinamičnega ravnotežja s sklicevanjem in klicanjem velikih duhov. In tudi jaz bom začela klicati duhove in ni vrag, da v svoji gorečnosti ne bom priklicala Cankarjevega, ki mi bo prišepnil: »Kako čudno je pač življenje v tej lepi slovenski domovini! Kamor se ozre oko — povsod pisana gneča slavnih mož, povsod voditelji naroda in branitelji njegovih pravic! Ob vsaki svetinji stoji temen stražnik njen, stoji jih tudi pod dvoje in po troje; grdo gledajo in drže kvšku svetle meče; in voditeljev, braniteljev in zaščitnikov je že samo v Ljubljani toliko, da bi se človek odkrival na desno in levo. S ponosom in upravičeno samozavestjo lahko trdimo, da nima nobeden narod toliko slavnih, znamenitih in zaslužnih mož, kakor jih imamo mi, izvoljeni...«.

J.H.

